

MARTINI CROMERI SERMO- NES TRES SYNODICI: CVM

ADIVNCTIS ALIQVOT ALIIS,

& Carmine iuuenili de resurre-
ctione Christi.

& libris Joannis Foxij

COLONIAE

Apud Maternum Cholinum.

Anno 1566.

Cum gratia & privilegio Cæsarea

Majestatis.

I 113638

NE

*Index sermonum Martini
Cromeri.*

- I. De tuenda dignitate sacerdotij Petri-
couiꝑ in Synodo prouinciali. 1542.
- II. Sermo secundus in diœcesana Syno-
do Cracouiensi habitus. 1549.
- III. Eiusdem tertius sermo Synodicus.
- IIII. De resurrectione domini sermones
duo.
- V. Dominica Rogationum sermo de o-
ratione dominica.
- VI. Martini Cromeri de splendidissimo
Christi Iesu triumpho carmen iuue-
nile.

ILLVSTRISSI-
MO ET REVEREN-
DISSIMO IN CHRISTO PA-
TRI, ET DOMINO, DOMINO IOAN-
ni Francisco Commendone, sacrae R. Ec-
clesiae Presbytero Cardinali, & ad re-
gnum Poloniae Legato Apo-
stolico, Thomas de Pla-
sa P. M. perpetuam
exoptat felici-
tatem.

VANDO QUIDEM AM-
plit. tua, Commendone
Cardinalis ornatissi-
me, ita Reuerendum do-
minum Cromerum com-
plectitur, vt me quoque alumnū &
clientem eius notitia & fauore suo non
dedignetur, non possum facere, quin
adsim & ego in turba, amplissimum
istum honorem tibi gratulantium. Ad-
sum autem non sine munere, et quidem
A ij A.T.

E P I S T O L A

*A. T. sicuti spero, non inconuenienti
 nec ingrato: nempe pijs aliquot & eru-
 ditis eius ipsius, quem honoris causa no-
 mino, D. Cromeri sermonibus, quos in
 iuuenis ante viginti plus minus annos
 partim ipse in Synodis publicè habuit,
 partim conscripsit. Ego vero vel manu
 mea descriptos, vel prius etiam in lu-
 cem editos in chartophilacio reuoluens
 do nuper forte fortuna reperi atq; col-
 legi. Qui cum luce lectioneque piorum,
 maximè nostri, hoc est ecclesiastici or-
 dinis hominum non indigni esse vider-
 rentur, opere precium & multis gra-
 tum me facturum esse existimaui, si
 non paterer eos diutius in situ ac tene-
 bris delitescere, præsertim cum Mater-
 nus Cholinus typographus Colonien-
 sis cum pius tum diligens à me petierit, si
 quid aut eius, aut præstantissimorum
 virorum, & quos lumina Polonia re-
 ferret*

DEDICATORIA.

Etè quis appellarit, Illustrissimi inquam
 Domini Stanislai Hosij Cardinalis
 Varmiensis, & Stanislai Orichorij
 Russi Equitis lucubrationū nactus es-
 sem, id sibi vt mitterem, typis à se ex-
 cudendum, & cum occidentalibus lite-
 rarum pietatisque studiosis homini-
 bus communicandum. Hoc igitur opus-
 culum Amplitu tuæ noui istius honoris
 initio quasi in encenijs dedico, ac sub
 tuo nomine & patrocinijs edo, vt sit do-
 cumentum vulgo non modo meæ sum-
 mæ in te obseruantie, verum etiam mu-
 tuæ vestræ cum D. Cromero beneuolen-
 tiæ. Tu Commendone præstantissime
 ignosces audaciæ meæ: & qua fide, stu-
 dio, solertia, & authoritate inclinatis,
 ne dicam procumbentibus in Polonia
 nostra religionis ecclesiæq; rebus, Le-
 gatus Pontificius non sine magna lau-
 de & approbatione omnium præsto es,

EPIST. DEDICAT.

*eadem iuueniles hosce Cromeri tui, ser-
mones vna cum adiuncto triumphali
carmine tueare. Vale. Cracouia,
die XII. Aprilis, Anno
Domini 1565.*

MARTI

MARTINI CROME- RI SERMO DE TVENDA

DIGNITATE SACERDOTII PE-
triciuſe in Synodo Prouin-
ciali habitus.

1542.

LARISSIMVS hic
dies illuxit, Patres
amplissimi, & bo-
nis omnib9 pijsq;
exoptatus, quo ex

diuerſis & longinquis oris, prin-
cipes religionis, & flos ex omni
coetu ſacerdotum in hūc locum
conueniſtis, de ſacri ordinis ve-
ſtri dignitate tuenda, & incolu-
mitate ſtabilienda, deq̃ue pietta-
te, quæ iacet pro dolor afflicta
& proſtigata, in animis hominū
excitanda. Quibus de rebus cū
ſermonē apud vos initio de mo-

A iiij re ha-

re haberi velitis, vereor magnopere, vt iustam impudentiæ reprehensionem euitare queam, quòd sacris nondum initiatus apud sacerdotes, iuuenis apud viros grauissimos, imperitus apud eos, qui & doctrina, & vsu rerum maximarum præstant, de rebus maximis verba facere productus sum: Sed non potui rectè auctoritatem eius, qui huic sacro conuentui præest, Principis mei beneficentissimi defugere. Ad hæc autem studium pietatis, quo ab ineunte pueritia semper flagraui, me ad eam prouinciam, quam uis grauem, suscipiendam inuitū penè impulit. Tametsi in bello quoq; non Imperatores, non legatos, nō centuriones, non veteranos milites, ac ne tyrones

quidem,

Simile.

quidem, sed imbelles & ignauos
 tubicines classicum canere, ac tu-
 barum, tiliarum, tympanorum-
 que sono instructas acies ad præ-
 lium excitare, aut vero inermes
 lixas & calones clamore id facere
 solere animaduertimus. Quo fit,
 vt mihi in re haud multo dissi-
 mili veniã duntaxat à vobis Pa-
 tres amplissimi datum iri confi-
 dam. Dicam autem quàm pote-
 ro paucissimis, primum de digni-
 tate sacerdotij: Sacerdotum au-
 tem nomine vniuersum ordi-
 nem sacrũ, summos pariter cum
 imis complectar: Deinde quibus
 rebus eam dignitatem quemque
 tueri oporteat. Quod dum per-
 ago, quæso vt me dicentem Pa-
 tres amplissimi benignè audia-
 tis. Fuerūt igitur & apud priscos

*Sacerdotum
dignitas a-*

A v

morta-

apud idololatras.

mortales, falſorum deorum cultores, ſummo in honore ſacerdotes, deorum interpretes, ſacrorũ & ceremoniarum magiſtri: ſummaque penes eos poteſtas erat, quippe qui iidem reges eſſent.

Sacerdotes reges. Virgil.

Vnde eſt illud poeticum,
Rex Anius, rex idem hominum
Phœbiq̃ue ſacerdos.

Nec licebat regem eſſe, vt eſt apud Platonem, qui ſacerdos nō eſſet. Hodieque adeo apud eas gentes, quę Mahometi impietatem ſectantur, & ſi nō reges, certè arbitri regionum iudiciorum atq; conſiliorum eſſe dicuntur ſacerdotes. Sed non de his inſtitutus eſt nobis ſermo. Summa fuit

Apud Hebræos.

& apud Hebræos veri Dei cultores ſacerdotij dignitas. Sed nihil ad rhombũ, vt eſt in veteri pro-
uerbio.

uerbio. Apud illos enim umbra
 fuit & tenuis quædam quasi car-
 bone deliniata imago sacerdo-
 tij, apud nos verum est sacerdo-
 tium: Cuius authorem atq; prin- *Author sacer*
 cipem habemus Christum Ie- *dotij noua les*
 sum, Deum atque hominem, *gis.*
 qui sacerdos est in æternum se- *psal. 109.*
 cundum ordinē Melchisedech,
 spiritu sancto à Deo patre vn-
 ctus: Qui inter innumerabilia
 atque immensa amoris erga nos
 sui monumenta, nullum ma-
 ius, nullum præstantius, nul-
 lum admirabilius nobis reliquit
 sacerdotio. Etsi enim semel ipse *Heb. 9.*
 omnino introiuit in sancta san-
 ctorum, æterna nobis redem-
 ptione inuenta, tamen quia
 quotidie omnes labimur, De-
 umque offendimus, hos nobis,
 sacer-

*Sacerdotum
officium.*

sacerdotes inquam, pro se præ-
sentes medicos, opiferos, depre-
catores, pacificatores, vitæ mode-
ratores, & quasi terrena quædam
numina semper adesse voluit, tra-
dita ipsis potestate ligandi atque
soluendi omnia in terris & in cœ-
lis: vt paratum semper in malis,
quæ plurima vitam nostram in-
festant, auxiliū haberemus. Nem-
pe vt ij, & Deum nobis placä-
rent, & nos Deo adiungerent, il-
lud orando & sacris operando,
hoc docendo & mysterijs initi-
ando. Itaque ergo insignibus ti-
tulis eos ornauit, & amplissimis
luculentissimisque muneribus
locupletauit. Nam & pastores
eos communi cum regibus no-
mine (pastores enim populorū
olim reges dicebantur) & sal ter-
ræ, &

Pastores.

loc. 21.

Matth. 5.

ræ, & amicos fratresque suos, & Ioan. 15. 20.
 lucem mûdi, sua omnia cum eis
 communicans, nuncupavit: &
 verò super familiam, atq; super Matth. 24.
 omnia bona sua constituit, cla- Matth. 16.
 uesque regni cœlestis, & clarita-
 tem eam, quam ipse à patre acce- Ioan. 17.
 pit, dedit eis: Spiritus quin etiam
 sanctus in diuinis scripturis A-
 postolorum, Angelorum, mini- Mala. 2.
 strorum verbi Dei, Christorū, ac
 deorū deniq; nomine eos digna-
 tus est: dispensatoresque myste-
 riorum Dei, conciliatores ac pa-
 cificatores Dei & hominum, &
 principes super omnem terram
 constituit. Cogitate mihi quæso Sacerdotum
summa dis-
gnitas.
 patres, etiam atque etiam, quan-
 ta sit vestra ista dignitas, & super-
 bos Ducum, Imperatorum, Re-
 gum, Cæsarum, semper augusto-
 rum,

rum, feliciū, piorum, victorū,
triumphatorum, domitorum or
bis, patrū patriæ, & nescio quos
nō titulos cum vestris compara
te: omnes honores mundanos,
oīa munera, & magistratus in v
nam lancem cōgerite, ex aduerso
autem sacerdotiū ponite, iustaq;
& exacta trutina expēdite. videbi
tis proculdubio infinitis partib⁹
vestrę functionis pstantiam præ
ponderare, leuiaq; ac ludicra esse
omnia, quę summo studio ab ho
minibus in hac vita expetuntur,
præ sacerdotij dignitate. Etenim
sacerdotiū in terra quidem per
agitur, sed in rerum cœlestium
classē ordinemq; referendum
est, vt inquit Chrysoſt. Et nescio
num angelorum etiam & omni
um cœlestium beatarumq; men
tium

Chryſoſt.

tium excellentiam sacerdotij dignitas superet. Quem enim purissimæ illæ mentes tremebundæ adorât Deum atq; hominem Christum Iesum, hunc quiuis sacerdos, quoties vult de cœlo de- *Fac mihi ita sit loqui.*
uocat, mortalibus manibus familiariter attrectat, & in viscera sua aliorumq; transmittit. Spiritum quoq; sanctum pari, imo vero eadem cū patre filioq; potestate ac diuinitate, in quē iidem illi angelardent prospicere, sola manus impositione quibus vult largitur. O immensam Dei bonitatem, ô excellentem sacerdotij præstantiam, ô admirabilem sacerdotum potestatem. Quem cœli & terra comprehendere nequeunt: cui luna, sol & stellæ omnes seruiunt: cui omne genua flecti-
tur,

tur, cœlestium, terrenorum pariter & inferorum, hunc homo, vilis, & euanidus puluisculus, mendicus regem, seruus dominum, opus opificē pauculis verbis adactum quodammodo arbitratu suo tractat, circumfert, distribuit, & salute vitaque æterna quos vult impertitur: quando eum dat, sine quo salutem, vitamque habere nemo potest. Quid hoc amplius? quid præstabilius? quid diuinius humano generi à Deo optimo maximo dari potuit? Dij quidam profecto carne & ossibus vestiti videri debēt sacerdotes. Et fuit sane apud maiores nostros ea persuasio, vt quado sacerdos receptus esset, quasi Deo ingresso, omnia in eā domum bona, omnesque felicitates

*Sacerdotum
reuerentia
olim.*

tates accumulatum iri crederentur. Itinera atque negocia omnia prosperè euentura existimabantur, quibus sacerdos interuenisset. In foro, in compitis, in angiporis, in vijs viso sacerdoti passim apud Christianos populos occurrebatur, acclamabatur, ad genua etiam pedesque procumbebatur. Vnde mos inoleuisse *Crucem cur ferant Episcopi.* creditur, ferendæ crucis Episcopis: vt ne sibi, sed Christo cum honorem haberi putarent: vtque meminissent, cuius essent vicarij. Summa quidem certè erat vique reuerentia sacerdoti non modo apud vulgus hominum, sed & apud principes, & summos monarchas: non modo priuatim, sed & publicè: nec apud suos modo, sed & apud hostes. An enim

*Constantini
erga sacerdo
tes reuerētia.*

nim nō legimus Constantinum
Magnum Imperatorem sacerdo
tum iudicia à se reiecisse, quòd
eos à solo Deo iudicari, aut inter
se duntaxat controuersias suas
disceptare oportere diceret? Lon
gè aliter quàm nunc fit non nuf
quam: vbi profani homines sa
cerdotum proscribendorum, ne
dum iudicandorum potestatem
indignissimè sibi arrogāt, aut ve
rius à sacerdotibus ipsis (liceat e
nim verum dicere) cupidis & am
bitiosis concessam, ne dicam ob
trusam, nō recusant. Vbi cernere
est præclarum scilicet spectacu
lum. Citatur à truculento appa
ritore reus sacerdos: Comparet:
adstat corā se uero & odio sacer
dotum inflammato iudice, quasi
agnus coram tondente, & sicuti

Christus

*Sacerdotes
quomodo
nunc tracten
tur.*

Christus meus coram Herode,
aut Pilato: Prodit in mediū trux
quispiam ac deformata cicatrici-
bus facie accusator: accusat re-
um acriter, & contumeliose ap-
pellat: Proferuntur qualia qua-
lia testimonia. Stat interim reus
demisso capite: Si quid respon-
dere ipse pro se, (Nam & hoc ca-
uetur, ne quis eum defendat) si
quid ergo respondere pro se in-
cipiet, appositi sunt, qui eum stre-
pitu & clamore excipiant atque
perturbent, in totum ordinem
sacerdotum indignè debacchan-
tes. Aestuat ille, & in omnes par-
tes sese verfans, tantum non fu-
nesta illa verba iudicis expectat: I-
lictor, colliga manus, caput ob-
nubito, arbori infelici suspendi-
to. Sed tamen mitiori fine iudi-

cium terminatur, sola scilicet proſcriptione. Et cum his factis atq; legib⁹ videri volumus Chriſtiani. Sed alio, quàm inſtitueramus, impetu quodã noſtra proſuecta eſt oratio. Ad rem igitur redeo. Maximum ſanè honorem pientiffimus ille Imperator, Cōſtantineſ inquam, habuit ſacerdotibus. Quid Theodoſius cū propter admiſſum temere faci- nuſ templi ingreſſu ab Ambroſio Mediolanenſi Archiepiſcopo prohiberetur, ac deinde impetrata venia admiſſus, ab Archidiacono eiufdem Eccleſiæ ab ſacratione parte templi depelleretur, nonne manſuetiſſimo & æquiſſimo animo paruit? An non legimus furentium & caſtæ religioni infeſtorum regum ferocitatem

*Theodoſii pie-
tas.*

tatem à Basilio Cappadocum *E-Basilus.*
 piscopo emollitam? De quo præ-
 clarè & illud Gregorius Nazian-
 zenus: Vnam sibi salutem popu-
 los duxisse, sub ipso & cum ipso
 esse: vnum periculum, ipsi aduer-
 sari: & à Deo se alienos existima-
 uisse, si ab illo dissentirent. Quid *Leo Attilam*
 Leo Romanus pontifex? Nonne *à vastatione*
 Attilam Hunnorum regem bar- *Italiæ represo*
 barum infestissimo animo ad op- *fit.*
 primendam & euertendam Ita-
 liam cum exercitu contenden-
 tem, aspectu & oratione sola re-
 prelsit & auertit? Fuit, fuit sum-
 ma quondam sacerdotum digni- *Sacerdotes*
 tas: quæ nostro sæculo pro h- *olim cur in*
 dor in contrarium plane recidit. *honore habi-*
 Quamobrem? Quia rectè illi di- *ti.*
 gnitatem suam tuebantur: Nos
 non modo non tuemur, sed for-

tassis ipsi etiã deprimimus. Quibus ergo rebus tueri eam nos oportet? Dicam Patres amplissimi: quæ fuit altera pars instituti sermonis nostri. Nec nimium vos remorabor: vos quod fecistis adhuc, æquis auribus atque animis quæso attendite.

*Sacerdotum.
dignitas quo
modo tuenda.*

Quid igitur est, quo hanc ipsam dignitatẽ tueri debemus? Num stipatorum & satellitum præeuntium & subsequen-
tium longa agmina? equitumque turmæ auro & argento aspicientium oculos perstringentes? Num tubæ, tibiæ, atque tympana? num laxæ, molles, & preciosæ vestes? num regales, seu potius pontificales mensarum apparatus apud priscas gentes celebrati? Num generis claritas, & nouæ istæ de
non

non recipiendis plebæis ad pri-
 marias ecclesias constitutiones, *Constitutiones de nō reci-
 piendis ple-*
 virtuti viam præcludentes, & *bais ad eccle-*
 cum verbo Dei, nisi fallor, pu- *sias prima-*
 gnantes? num intolerabilis iste *rias pern-*
 fastus, qui in templa Dei, ad aras, *ciosa.*
 & ad ipsum vsque sacrosanctum
 humilis & mitissimi CHRI-
 STI IESV sacrificium nuper
 proh pudor irrepsit? Num pro-
 fusa largitio? num gratia prin-
 cipum? num spes beneficij? An
 verò pecuniarum & cupidè ac
 iniustè quæsitæ, & sordidè mise-
 reque conclusi cumuli? An ve-
 rò terror, carcer, vincula, ver-
 bera, rogos, ac omnis suppli-
 cij metus hominibus proposi-
 tus? Nihil horum sanè. Alio-
 qui multo amplior esset no-
 stri temporis sacerdotum digni-
 tas,

tas, quàm priscorū illorum fuit. Longè enim hæc in nobis exuberant, quæ in illis exigua, aut verius nulla extiterunt. Quæ cùm partim inuidiosa, partim odiosa sint, nescio an magis etiam dignitatem eorum, qui his abundant, labefactent. Veram quidem certè ac stabilem benevolentiam, quæ optima est conciliatrix & custos dignitatis, nō parant. Sed fuit in priscis illis sacerdotibus morum sanctimonia, puritas vitæ, mirum pietatis studium, ardens in Deum amor, incredibilis charitas proximi, & recto iudicio librata in omnes beneficentia. Non indocti ac dissoluti iuvenes, atq; pueri, aut pueris non minus inepti senes à profanis negocijs, vilibusque ac etiam turpibus

*Sacerdotum
priscorum
vita qualis.*

bus interdum obsequijs principum ad sacerdotium aspirabant: Non precibus, precio, vi atque potentia irrumpebant: Non malis artibus sese ingerebant: Non propinquorum ac necessariorum ope atq; peruerso studio intrudebantur: non denique magister quisquam prius fiebat, quàm fuisset discipulus: Nec ad regimen admouebatur, qui subesse prius ipse non didicisset: At viri graues & maturi, qui doctrinam pariter, atq; innocentiam suam omnibus ab incunte ætate probauissent, à collegio sacerdotum, approbante populo ritè & religiose in eum ordinem cooptabantur, atque è latebris, & ex monasterijs ac cœnobijs, quæ tum scholæ erant pietatis & religionis,

*Monasteria
olim pietatis
& religionis
scholæ.*

*Sacerdotium
grauissimum
onus.*

nis, inuiti ad sacerdotium protrahantur. Cernebant illi nimirum, quàm graue onus esset sacerdotium. Neque ad ocium, aut ad commodum vllum suum, factumq; id ambiebant: sed obtrusum, propter Deum, volentem atq; iubentem, vt qui ipsum diligeret, pasceret oues ipsius, metuque poenæ talenti absconsi, non obstinatè recusabant. Cuius rei præclara habemus exēpla in Basilio & Chrysoft. Itaq; & populus, quemadmodum par erat, de talib⁹ existimabat: eos qui sic per ostium ad sacerdotium ingressi essent, non fures aut latrones, mercenariosue, sed pastores futuros: neque suis cupiditatibus seruituros, sed ad gloriam Dei & populi salutem consilia & actiones

nes omnes suas relatu-
 ros. Et re-
 spondebant fanè illis talibus ini-
 tijs, hominumque expectationi
 consequentia. Nam tota vita pu-
 blicè quidem in sacris peragen-
 dis, docendo & exhortando po-
 pulo, moribus corrigendis &
 propaganda quoquo versus reli-
 gione, priuatim verò in preca-
 tione & meditatione rerum di-
 uinarum, & assidua sacræ scri-
 pturæ lectione ipsis consume-
 batur, ita vt precationi lectio, le-
 ctioni precatio vicissim succede-
 ret. Neque verò quisquam aditu
 prohibebatur, quicumq; vel con-
 silij, vel auxilij quid reb⁹ suis ex-
 petitum venisset. Somnus, cibus,
 potusque modicè, & non ad vo-
 luptatem aut facietatē, sed ad ne-
 cessitatem tantum sumebatur.

Ludos,

Ludos, lusus, atque ocium omnino perinde atq; pestem fugiebant. A mulierum contubernio & consuetudine, ac familiari secretoq; colloquio, etiam earum, in quas propter arctam propinquitatem nihil suspicionis caderet, procul se summouebant: tantum aberat, vt quippiam rei earum arbitrio gererēt. Aulas profanorum principum, tanquam corruptelam morum, & infames Sirenū scopulos Circeasue domos vitabant, ne quibus illecebris, quarum ibi regnum est, irretiti, aut venenis quibusdam ac præstigijs in beluas mutari hærerent, néue quid indecorum, quo dignitatem suam minuerēt, facere, loquiue cogerentur: Nec in conspectum principum veniebant,

Aula principum.

bant, nisi ut eos à pravis, iniustis
 atque perniciosis consilijs & co-
 natibus dehortarētur, ad rectos,
 iustos, & salutare adhortaren-
 tur: aut afflictis viduis & pupillis
 ut adessent: aut rei cuiuspiā sup-
 plicium ut deprecarentur. Inde
 crescente paulatim pietate, om-
 nibus de Repub. consilijs, iudi-
 cijsq; principum adhiberi cœ-
 pti primiores sacerdotes, non
 tam ut consiliarij ac iudices, ut
 mea fert opinio, quàm ut horum
 arbitri: qui attenderent, ne quid
 forte per imperitiam aut impru-
 dentiam Christianæ professioni
 repugnans decerneretur. Neque *Episcoporum*
 hoc illi modo curabant, ut ipsi *prætorum fa-*
 miliæ forisq; innocenter san- *milia qualis.*
 cteq; viuerent: sed ita præerant
 familiæ suæ domesticæ, quæ non
 assen-

assentatoribus, non scurris, non
 lenonibus, aut vllis voluptatum
 architectis, non nepotibus & hel
 luonibus, non scortatoribus, ad
 ulteris, & expugnatoribus pud
 citiæ, non militibus, non barba
 ris seruis & stigmatijs, verum
 pijs & religiosis hominibus &
 sacerdotio destinatis, atque et
 iam sacerdotibus constabat: ita
 inquam ei familiæ præerant, vt
 nihil in ea esset reprehensibile, se
 cundum præscriptum diui Pau
 li: Propterea quòd in se redun
 daturum esse iudicabant, quic
 quid ea peccauisset. Neque verò
 aut musicis symphonijs, aut ob
 scænis & meretricijs cantilenis,
 aut impudicis sermonibus, aut
 mimorum & scurrarum dicaci
 tate & petulantia, aut morio
 num

*Episcoporum
 mensa.*

num ineptijs mensæ ipsis con-
diebantur: Sed à Deo, & preca-
tione, & gratiarum actione com-
muni & sonora inchoatæ, par-
tim religioso silentio & sacræ le-
ctionis auscultatione, partim so-
brijs, pijsque & eruditis collo-
quijs ductæ & peractæ, non ab-
simili exordij fine claudebantur.

Paucissimis contenti, omnia e-
genis dilargiebantur: hos solos *Sacerdotum
priscorum li-
beralitas.*
veros certosque thesauros suos
rati: ita ut fuerit, qui cum nihil
haberet reliqui, ipse redimen-
dorum captiuorum causa serui-
tuti se mancipauerit. Hinc fie-
bat, ut non inhiarent sacerdo-
tum facultatibus profani homi-
nes, ita ut nostra tempestate fa-
ciunt: sed omnes omnia ipsis
aggerebant, venditisque posses-
sioni-

sionibus ad pedes sacerdotum pecuniam afferebant, vt ab ipsis inter pauperes pro cuiusq; necessitate distribueretur. Successu deinde temporis inualecente religione, cùm cædiũ, proscriptionum, direptionum bonorum, metus sublatus esset, possessiones etiam & agri, regionesq; totę sacerdotibus, vtpote prudentibus & fidelibus dispensatoribus, à pijs hominibus attribui cœpere, vt esset perpetuo, non vnde ipsi luxu & voluptatibus diffunderent, aut scorta & parasitos alerent, aut verò propinquos suos ditarent: sed vnde ministri Ecclesię alerentur: vnde ad templorum instaurationes & ad vsus egentium suppeditaretur: vnde captiui denique redimerentur.

Puero-

Puerorum etiam atque iuuen-<sup>Puerorum
instituendos
rum cura.</sup>
tutis educandæ & instituendæ
curam in primis habebant, sum-
maque diligentia & magno im-
pendio prouidebant, vt in scho-
lis ubiq; & in ludis literarijs pu-
blice docti, probi, ac diligentes
magistri & formatores iuuentu-
tis essent, qui literis pariter & bo-
nis moribus, rectisque de fide &
religione opinionibus teneram
illam ætatem, tanquam rudem
lanam, tingerent. Non parum e-
nim, sed plurimum sane interese
iudicabant, quibus præceptis
rudis illa ætas, & ad omnia flexi-
lis imbueretur: propterea quòd
per omnem vitam ea tenacissi-
mè inhærent hominibus, & in
naturam quodammodo abeunt,
quibus à puero quisq; assuevit.

*Episcoporum
in delinquen-
tes officium.*

Itaque rectè illi dignam se eam curam esse existimabant. Denique omnia quasi dii quidam salutare ad salutem hominum referebant, laudis humanæ negligentes, & commodorum suorum prorsus obliti. Ex quo contemptu pecuniæ, voluptatum, honorum, laudisque, singularis quædam fiducia & libertas orationis in ipsis existerat. Peccantes principes & monarchas, necdum priuatos, liberè & apertè arguebant, obiurgabant, increpabant, dira denique execratione percellebant, opportunè & importunè, tempestiuè & intempestiuè. Nec offendere eorū voluntates dubitabant, quibus nullo beneficio obstricti essent, à quibus nihil sperarent, nihil metuerent.

Quid

Quid autem formidaret is, qui omnia vilia atq; nihili præ Christo duceret? mortemque in lucro deputeret? Hinc non admirationi modo, verumetiam terro-
 rori erant tyrannis & carnificibus suis: quos pudebat, illorum constantia & tolerantia crudelitatem suam vinci. At ne tum qui *sacerdotes*
 deerant sacerdotes, qui hoc *mali minus*
 indigni essent nomine & honore, *multi olim,*
 quique dedecori essent toti *quàm nunc.*
 ordini. Fateor. Sed minus multi
 atque nunc. Neque ij probra
 sua gloriabundi iactabant. Ne-
 que palam prostituto pudore de-
 linquebant, & non tam peruica-
 citer & maliciose in præcogitata
 ac diu deliberata facinora sese
 præcipitabant, quàm per im-
 prudentiam & humana fragili-

tate labebantur, Deo permittente, vt condolere nossent ijs, qui inscientia & errore peccabant, cùm & ipsi infirmitate essent circumdati. Et tamen non deerat medicina. Agebantur crebri & frequentes conuentus, siue synodi: vbi perquisita diligenter vitia sacerdotum, iusta animaduersione coërcebãtur, mores in deterius labentes corrigebantur: errores in fide & hæreses nascentes etiamdum confutabantur, & radicitus extirpabantur: ritus atque ceremoniæ sacrorum instituebantur: inter litigantes ac dissidentes pax & concordia componebatur. Quid igitur mirum, si nunc tam contemptum ac prope modum abominabile vulgo est sacerdotium, quando omnia hæc,

*Synodorum
utilitas &
necessitas.*

*Sacerdotum
contemptus
vnde.*

hæc, quæ priscos illos venerandos & admirabiles faciebant, in nobis desiderantur? Nemo officium suum facit, ac ne norunt quidem plerique. Omnes cultu diuino & hominum nobis commendatorum salute neglecta, bonis pauperû & patrimonio Christi flagitiose & indignè abutimur, & in vicarios munera nostra reijcimus: atq; vtinam in ijs tamen delectum aliquem probitatis atque doctrinæ haberemus: vtinamque ij nō alios porrò pro se vicarios subijcerent. Et quod peius est, eò ventum est, vt nos sacerdotes esse, haberi, dicique pudeat. In omne scelerum & flagitiorum genus pudore omni metuq; profligato proiecti sumus: & peccata nostra, quemadmodû

Sodoma, prædicamus. Quid mirum si contemnimur, vexamur, exagitamur, diripimur, & exhibeamur passim? atque nostris quidem odio, hæreticis vero ludibrio sumus? Recessimus de via, & plurimos offendimus in lege: Irritum fecistis pactum Leui, dicit dominus exercituum per Malachiam: propter quod & ego dedi vos contemptibiles & humiles omnibus populis. Mittam in vos egestatem, & maledicam benedictionibus vestris. Et per Ozeam, Gloriam, inquit, vestram in ignominiam commutabo. Magis certè mirandum est, religionem Christianam nō proculcari vulgo et explodi, cū tantum absint sacerdotes, primores etiam, vt possint rudes erudire,

Mal. 2.

Osea 4.

*Sacerdotum
inscitia &
negligentia
periculosa.*

erudire, aut errantes in viam reducere, vt vix nouerint nonnulli quare dicantur Christiani, quanque vim habeat & in quo posita sit Christiana religio. Quo circa mirandum non est, tam infirmo ac debili capite, ægrotare & labare membra cetera. Quod nisi in hac religione nati & educati essemus, & permultos annos consuesceremus, quotus quisque nostrum esset Christianus? quotum autem quenque non à Christianismo vel minæ abducerent, vel præmia auocarent, si in regno impiarum gentium & à religione Christiana alienarum, quod omen Deus auertat, essemus? Consuetudine enim sumus Christiani magis, quàm certa firmaq; ratione: & cum

Tit. 1.

ore profiteamur nos Deum nosse, factis, nolo enim dicere mente, negamus. Quamobrem? non docemur: non admonemur. Sa-

Philip. 2.

cerdotes quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi: pastores

Ezech. 34.

femetipfos pascunt, non gregem Dei: lac comedunt: lanis operiuntur: quod crassum est, occidunt: quod ægrotum nō sanant, quod infirmum nō confirmant: quod cōfractum non colligant: quod abiectum non reducant: quod perit non quærunt: sed cū austeritate & cum potentia eis imperant. Itaque dispersæ sunt oues, eò quòd non sit pastor, & factæ sunt prædæ omnibus bestiis agrestibus, dæmonibus inquam & hæreticis: quemadmodum Deus per Ezechielem queritur.

ritur. Quid porro miramur non
 pascere eos, qui neque oues, ne-
 que pabula norunt, ac neque
 quod sit pastoris officium? Quid
 miramur non docere eos, qui
 nunquam ipsi didicerunt? Gu- *Simile.*
 bernaculo naus is demum ma-
 nū admouet, qui prius remum
 egerit, deinde proreta fuerit, vn-
 disque & tempestatibus iactatus
 sit, maris deniq; & locorum pe-
 ritiam habeat. Neque dūctat ex-
 ercitum, nisi qui prius miles, de-
 canus, centurio, tribunus fuerit.
 Deniq; textrinam & lanificium
 nulla muliercula exercet, nisi di-
 dicerit. Ad sacerdotium verò,
 hoc est, ad amplissimum & dif-
 ficillimum regimē populorum
 prius vel assumimur, vel aspira-
 mus, quā, sed malo tacere, quā
 C v grauius

gravius aliquid dicere. At Apostolus paratos nos vult esse, ad reddendā omni poscenti rationē nostræ fidei. Verum enimvero, pudet dicere, dicendū est tamen: longè à profanis hominibus hoc sæculo sacerdotes sacrarum literarum studio & cognitione superatur, ita ut valde metuum, ne ad eos propriè pertineat, quod per Esaiā Deus locutus est: Ecce serui mei comedēt, & vos esurietis: Ecce serui mei bibēt, & vos sitietis: Ecce serui mei letabuntur, & vos confundemini: & quæ deinceps sequuntur apud eundē prophetam. An enim nos, Patres, minus dereliquimus dominum, & mortem sanctū eius obliti sumus, fortunæq; mensam posuimus, & libamus super eam, quā illi, quibus illa

*Sacerdotes à
profanis studi-
o & cognis-
sione s. literarum super-
antur.*

Isa. 65.

illa olim Deus comminatus est? *ma*
 An non libamus fortunæ, cū
 fructus & emolumenta sacerdo-
 tij, non sacerdotium ipsum con-
 sectamur? Et viuat, sentiat, cre-
 datq; vt vult quisque, dummodo
 cōmoda nostra nobis salua sint,
 si non verbis, re ipsa certè palam
 loquimur. Itaq; etiam sacerdotio *Sacerdotia*
 rū nomine antiquato, beneficia *beneficia.*
 vulgo appellamus, quasi quæ nō
 vt aliquo munere fungamur, sed
 vt bene sit nobis, dentur. Vnde
 impiæ illę et hōrendę voces na-
 tæ sunt, cū patronorum, in be-
 neficij loco sacerdotia clienti-
 bus data exprobrātium, tum cli-
 entium, mercedis nomine ea vel
 iactātium, vel efflagitantiū. Quo *Præuentus.*
 fit, vt omni alia cura exclusa, no-
 cte dicq; census, decimas, fru-
 ctus,

ctus, & prædia istorum ipsorum beneficiorum, vt vocamus, priuatim atq; publicè vel in abaco, vel in digitis computemus: Diuinas verò scripturas procul à cubiculis, mensis, cõtubernijs, collegijs, conuentibus, & omni vitæ nostræ consuetudine relegauimus. Nec sacra Prophetarum, Apostolorum & Christi ipsius seruatoris nostri verba vnquam ferre in sermonibus nostris vsurpamus, præter, quod non sine magno animi dolore dico, ioci gratia, cùm maximè videri volumus argutuli atque ridiculi. Quod quid est aliud, per Deum, si non in contemptum adducere & urbanè quasi aliud agendo religionem Christianam obliterare? At enim sunt etiam, qui docēt. Vellē

lem equidem cum D. Paulo, vt 1. Cor. 14.
omnes docerent, siue propheta-
rent: Nam hoc ille verbo vtitur.

Sed & pauci sunt ij, & quod illi Vnus ædifi-
docendo exædificant, hoc ceteri, cans & vnus
qui se ad perdendas fruges natos destruens,
esse opinantur, aut illi ipsi etiam quid prodest
illis nisi la-
bor? Eccl. 34.

doctores, impura vita sua demo-
liuntur. Plus mali certè, quàm
boni discit nunc profana & im-
perita multitudo à sacerdotibus:
dum ad eorum vitã mores suos
accommodat, dum eos non san-
ctissime loquentes pariter & a-
gentes, & vel à fide Christi pror-
sus alienos, vel portentosa super-
stitione, à syderum dæmonum-
que cultoribus accepta puritatẽ
eius contaminantes, studiose imi-
tatur & sacerdotum exemplis si-
bi blanditur. Hoc ne, inquit, Epi-
scopus

Dum vox via-
tam non res
mordet, dula-
cis est sine
phonia.

scopus vel sacerdos ageret, nisi sciret malum non esse? Hoc ne ageret, nisi certo nosset, inanes fabulas esse inferorum supplicia, ac cœlestia præmia? aut vero nihil referre ad hæc adipiscenda, & illa euitanda, quomodo quisque viuatur? Nec mihi quisquam dicat, non quid faciant, sed quid doceant sacerdotes, attendendum esse. Ita quidem magister noster Christus præcipit. Sed errat, quisquis nescit, in ijs, quæ ad vitam & mores instituendos pertinent, maiorem longè ad persuadendum vim habere vitæ docentis, quàm orationem. Non enim vt medicus non minus sanat ægrotos ægrotus ipse, quàm sanus, ita & morum vitæque formator: hoc est, animorum medicus. Sed valere hunc

Ad persuadendum plus
valet vita
quàm oratio.
Matth. 23.

hunc oportet & admirationi esse
 ob excellētes virtutes, si vtiliter
 alijs medicinā velit facere. Nam *Qui alium*
 qua fiducia ad dilectionem pro- *doces, tei-*
 ximi & ad subueniendum egen- *psum non doc-*
 tibus alios prouocabit, qui ipse *ces, &c.*
 aditu suo miseros & opem im- *Roman. 2.*
 plorantes excludit? in propatulo
 autem obuios *ne* alloquio *qui-*
 dem aut aspectu duntaxat huma-
 niore dignatur? quiq; in conui-
 uia, largitiones, & alios profanos
 & minus honestos vsus non cen-
 tum, sed sexcentos atque etiam
 mille aureos nummos expendit
 facilius, quā vnū ad miseri ali-
 cuius necessitatem subleuādā,
 aut puellæ ppter egestatem pro-
 staturæ turpitudinem prohiben-
 dā? Quā aut fronte docebit, nō
 esse furandum, qui ipse furatur,
 & per

& per fas nefasque diuitias sibi parat? Quo ore ambitiosus cupidus, vinolentos ebriosus, adulter scortatores, sumptuosos luxu perditus, percussores homicida obiurgabit? Audiet profecto: *Matth. 7.* Frater, eijce trabem prius ex oculo tuo, deinde festucam ex alieno eximes. Non tamen enim, quid quisque dicat, quàm quomodo viuat, vulgo animaduertitur, præsertim in ijs, quorum cùm in aperto & in ædito vita omnis exposita sit, illustriora longe sunt & peccata, & rectè facta, quàm ceterorum, & pro lege in exemplum multorum trahuntur. Itaq; dupliciter ij peccant, sibiq; pariter atque omni populo perniciem, sicut Cæcias nubes, attrahunt. Enimuero cur nam tot ac tanta simul

simul mala in gregem & caulas
 Christi modo ingruunt, quæ nō
 eminus prospicimus, verum co-
 minus experimur? nempe semen
 tis aquarum inundatione corre-
 pta: cuius residuum comedit e-
 rugo: residuum eruginis vastauit
 bruchus & locusta: hæc & ante-
 cefsit, & sequitur pestis horren-
 da: nec longè abesse videtur ho-
 stilis gladius: vt taceam intestina
 ōdia ac dissidia, mutualque cæ-
 des, neque sacerdotibus parcen-
 tes, ac templa arasque Dei viuen-
 tis fraterno sanguine respergen-
 tes: Cur nam inquam, hæc mala,
 priscis illis Aegyptiorum plagis
 non absimilia, agminatim nunc
 in nos irruunt? Cur? nisi impro-
 borum & officium suum non fa-
 cientium sacerdotum causa? Ego

D ne

*Michea 3.**Excacatio es
obduratio
mentium,*

ne id temere dico? An Deus ipse
per os Micheæ prophetæ hæc af-
firmat? Vestri causa, ad sacerdo-
tes inquit, Sion (horresco di-
cere) quasi ager arabitur, & Hie-
rusalem quasi aceruus lapidum
erit, & mons templi in excelsa
sylvuarum: hoc est, vastitas omnia
occupabit. Atque utinam ne hæc
omnia extremum omnium co-
mitetur malum, mentium in-
quam excacatio & obduratio:
Cuius rei nonnulla iam existere
videtur indicia. An enim parum
signi est, furere & mente captum
esse ægrotum, ubi is non pharma-
ca modo salutaria, sed & medicum
ipsum quasi pestem quandam ab-
horret? Quis autem insanus vn-
quam sic abominatus est medi-
cum, ut nunc nostri homines sa-
cerdo-

cerdotes abominantur? & cū
 vitia sola sacerdotū detestari de-
 berent, ordinem ipsum sanctissi-
 mum execrantur, & perijſſe cu-
 piunt, tanquam non salutis, ſed
 interitus ſui authorem & admi-
 niſtrum? Cui peruerſiſſimæ ho-
 minū opinioni nos ipſi, Patres,
 nos ipſi, inquā, noſtris ſcleribus
 & flagitijs cauſam præbemus. Nō
 facile enim hæc vulgus diſiūgit,
 vt vitium quidem hominis exo-
 ſum habeat, ipſum autem homi-
 nem diligat: & vitam quidem ſa-
 cerdotum deteſtetur, ipſum aut
 ſacerdotij nomen functionemq;
 veneretur. Quamobrem ſi digni-
 tatem veſtram tueri, ſi authorita-
 tem retinere, ſi honore & admira-
 tione affici, ſi deniq; ſaluos vos,
 & eos, qui fidei veſtrę cōmendati
 D ij ſunt,

*Sacerdotum
 priſcorū via
 incedendi.*

sunt, esse vultis, Patres amplissimi & sacerdotes Dei, eandem quam prisci illi sacerdotes viam insistite, & officium vestrum facite. Publici estis deprecatores & aduocati peccatorum apud Deum? Deo & hominum saluti, nō ventri vestro, & ijs, quę infra ventrem sunt, seruite: leuate puras manus ad Deum sine libidine, sine ira, sine odio, sine fastu, sine auaritia. Sal terrę estis? Estote cōdimentum aliorum, & sapientia vestra aliorum stultitiam subleuate: Cauete ne insulsi facti, ab hominibus cōculcemini, vt nūc fieri incipit. Lux mundi estis? Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videntes opera vestra bona glorificent Deum. Ne quæso ponatis tenebras lucem, & lucem

*Sacerdotes
deprecatores
& aduocati.*

1. Tim. 2.

*Sal terrę.
Matth. 5.*

Lux mundi.

cem tenebras, vt Esaiæ verbis vtar. Principes estis, & vernacula lingua nostra appellamini? Quã- *xiadz.*
 tum honore præstatis reliquis, tantum virtute, pietate, atque sapientia præstare contendite: & ne cæci cæcorum duces sitis, videte. Apostoli estis & angeli, hoc *Apostoli & Angeli.*
 est Legati Dei? Ita vos gerite, vt nō vituperetur ministerium vestrum: & vœ vobis, si aut nihil, aut somnia vestra quæstuosa, nō voluntatem Dei populo nunciaueritis. Amici Dei estis? Redamã- *Amici Dei.*
 te amantem, & vt cum eo vnum sitis omnino studete. Nihil tam charum habeatis, quod non præ Deo despiciatis, qui prior dilexit nos, & sacro vnigeniti filij sui sanguine redemptos sibi adiunxit. Diligite inter vos. Hoc enim

vel præcipuum est discrimen inter amicos Dei, & seruos diaboli.

Christi.

Christi estis? videte ne quid indignum admittatis hoc tanto nomine, neue spiritum sanctum, quo vncti estis, impura vita vestra contristetis siue adeò propellatis. Nò enim ille habitat in corpore peccatis subdito.

*Dispensatores
res mysteriorum
Dei.*

Dispensatores estis mysteriorum Dei? Ita dispensate, vti exactam rationem reddituri Deo scrutatori mentium, & non modo dissipati, sed etiam defossi talèti nomine pœ-

*Clauigero re
gni caelorum.*

nas daturi. Habetis clauces regni coelestis? Cauete ne eis abutamini, & ne vè sit vobis, si & ipsi non ingrediamini, & alios non intro-

rum & ignorantiaē obfcuretis. Pastores estis? Cognoscite oues *Pastores.* vestras: vocate nominatim: exemplo præcedite: pascite salutari-
 bus sacrae scripturae pabulis: à noxijs verò arcete: à luporum & vrsorum vi & insidijs defendite: medemini languidis: scabiosas & lue infectas caulis eiicite: errantes quærite: inuentas humeris vestris ad ouile reportate, parati vitam, nedum bona ista externa & fortunæ pro ouibus vestris profundere, vt cùm venerit princeps pastorum, percipiat
 tis immarcescibilem gloriæ coronam. *Dij.* Dij estis? neminem læ-
 dite: Benefacite omnibus, quibus potestis: Hoc enim Dei proprium est: Sancti, puri, perfectique estote: & quantum homini

*Sacerdotum
& priuatorū
diuersæ vir-
tutes.*

antecellit Deus, tantum vos ce-
teros homines sanctimonia vitæ
atque perfectione antecire satagi-
te. Aliæ enim sunt priuatorum,
aliæ sacerdotum virtutes. Nam
priuato homini propemodum
sat est, malum non esse, aut ali-
quatenus certè bonum esse. In sa-
cerdote verò, & eo, qui publicam
personam gerit, peccatum est, si
non multò anteciat virtute mul-
titudinem: Quem trahere cete-
ros à vitijs ad mediocritatem ex-
cellenti virtute oportet. Deniq;
Episcopus es, hoc est, speculator
domus Dei, & princeps sacerdo-
tum? Quæ sacerdotum sunt præ-
alijs curato: Habes præterea sa-
cris initiandi, & ius dicendi pote-
statem: vigila: præuide procul im-
minentia mala, & præmone eos,
qui

*Episcopus
speculator.*

*Episcoporum
officium.*

qui intus sunt: ne si quo inopinato casu pereant, sanguis eorum de manu tua requiratur. Doce ignaros: exhortare ignavos: errantes argue: hæreses euelle. Me-

*In consecra-
tione capiti
Episcopi diui-
næ legis liber-
cur imponi-
tur.*

mento in consecratione tua non codicillos rationum accepti & expensi, non siderum inter se descriptas habitudines & aspectus, non constitutiones regias aut imperatorias, verum diuinæ legis volumen capiti tuo esse impositum: vt in eo mediteris die ac nocte, neque recedat id vnquã ab ore & à corde tuo. Metue horrendas illas Dei apud Ozeam mi-

osca 4.

nas: Quia tu repulisti scientiam, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. Quæ muneris tui sunt, pleraque per te ipse agito. Quoniam vero non potes omnia, at-

*Episcoporum
vicarij quas
les deligendi.*

tende à quibus vices tuas obiri
velis, vt ij, siue iudicijs exercēdis
præerunt, iustè, patienter, & sine
comperendinationibus iudicēt:
nō ira, nō cupiditate, non odio,
non gratia cuiusquam, non spe,
non metu à recto dimoucantur:
quæque in alijs coercent, eorum
ne suspicionem quidem falsam
in se hærere patiantur: siue do-
ctores & pastores futuri sunt, po-
tentēs sint verbo atque opere,
populumque non fabulis atque
somniais suis onerent, non super-
uacaneis quæstionibus dissidia
parientibus distineant: sed recta
& necessaria rectè opportuneq;
doceant, & solida fidei religio-
nisque Christianæ fundamenta
in animis imperitę multitudinis
iaciant, in hisque digna Deo ædi-
ficia

*Doctores &
pastores.*

ficia exædificent. Hæresibus et-
 iam atque etiam obsistant, par-
 uulosque Babylonis ad petram *psal. 136.*
 allidant. Sacramentis ne abutan-
 tur, & alijs rectum eorum vsum
 ostendant. Itaque manus nemi- *Ad sacerdos*
 ni cito imposueris, neque aut *tium quales*
 necessitudine, aut precio, aut *assumendi.*
 obsequio, aut gratia cuiusquam
 adductus sacerdotio quempiam
 initiato, aut instituito. Sed ex-
 plora diligenter, quos in socie-
 tatem tanti oneris assumes. Ti-
 bi, non ijs, qui patroni vocan-
 tur, pro omnibus dependen-
 dum est: Tu caput es, ceteri sa-
 cerdotes membra tua sunt, &
 quidem de ijs membris, quibus
 aliquem te honorem imperti-
 ri æquum est: fratres tui sunt,
 non serui: adiutores, non vilia
 manci-

Esa. 56.

mancipia. Tu pastor es, illi canes tui sunt, custodientes ac defendentes gregem. Vide ergo vt sagaces, impigros, robustos, feroces, valentes latrare, & qui amicum ab inimico discernere norint eligas: & quidem à teneris vnguiculis rectè atque ordine educatos & institutos. Eam porrò institutionem puerorum & adolescentium, vt recta sit, & pietatem timoremque Dei cum literis coniunctum habeat, ad te imprimis pertinere existimato. Cautue ergo summo studio, id quod adhuc negligi video, ne pueri atque iuuenes ad hæreticos instituendi mittantur: vnde boni quidem nescio an quicquã referant, mali certè plurimum referunt: néue pædagogi munº obire quispiam

Pueri ad scholas hæreticorum non mittendi.

spiam neque in publico ludo, neque in priuata domo permittatur, nisi examinatus & probatus ab ijs, quos ad eam rem delegeris.

Lectio item librorum ab hæreticis conscriptorum oēs prorsus, paucissimis exceptis, qui præstanti doctrina, & stabili sunt iudicio, summa contentione prohibeto. LECTIO librorum hæreticorum prohibenda.

Nam sermo eorum fer- 2. Tim. 2.

pit vt cancer, & suauitate quadã populari conditus, facile incautos occupat & inficit. Cogita nõ tua vnus causa tibi tantas copias atque facultates datas, seu verius

concreditas esse. In vitia sacerdotum itemq; profanorum hominum diligenter inquirito, ac in præfractos quidem acrius, in alios vero lenius animaduertito: Vitia sacerdotum corrigenda.

hos baculo, quem geris, illos gladio

dio ferito. In ebriosos, in helluo-
 nes, in scortatores, in adulteros,
 in concubenarios, in iniustos, &
 oppressores tenuiorum, in ho-
 micidas, in quadruplatores & fœ-
 neratores, & in omnes denique
 flagitiosos & sceleratos, qui pa-
 lam peccant, & admoniti non re-
 sipiscunt, neque ecclesiam audi-
 unt, tēribilia illa fulmina in tar-
 tarum præcipitantia, in primis
 vibrato, & perinde ac putrida
 membra à reliquo corpore eos
 resecato, ne pars syncera traha-
 tur, vt inquit Poëta quidā. Vide-
 to, ne quis re sua abutatur, quod
 quidem etiam impij homines &
 idololatrę, reipub. plurimum in-
 teresse iudicarunt: Abutitur au-
 tem nō minus qui fordidè recon-
 dit, quàm qui prodigè dissipat.

*Abusus cor-
 rigendi.*

Sis

Sis denique per omnia, qualem
 D. Paulus vult esse Episcopum. *1. Tim. 3.*
 Abbas es? pater igitur, non domi *Abbatis of-*
 nus: curator non dilapidator bo *ficiū.*
 norum communium: curam ha-
 be eorum, quos in filiorum loco
 habere debes. Vide, vt ij omnia
 cura vacui, soli precationi & me-
 ditationi rerum diuinarum infi-
 stant. Archidiaconus hoc est, ocu *Archidiacon-*
 lus es Episcopi? vide ne lippias, *ni.*
 néue vbi opus non est cōniueas:
 visita per te ipse, cū tua propriè
 ad munus istud delecta sit indu-
 stria: Scrutare non quidauferas,
 sed qd emendes: cerne acutū, &
 visa refer Episcopo. Canonic⁹ es? *Canonicū.*
 Consiliarius es Episcopi. Atten-
 de ergo, vt ei consilio tuo in re-
 genda ecclesia, cui seruis, præsto
 sis, cessantem excites, vtque id
 sis,

sis, quod diceris, hoc est, vt tota
 vita tua recta & ad regulam Chri-
 sti apta sit. Paræcus es? hoc est,
 pastor in parte gregis, & vicarius
 Episcopi? pasce, & pasce per te i-
 pse, non per vicarios. Memento
 te nõ tui compendij, sed ouium
 causa ad functionem istam voca-
 tum esse, de qua exactam Deo ra-
 tionem redditurus es: Vide ne ti-
 bi dicatur, ò pastor, & idolum, &
 derelinquens gregem. Vis autem
 paruo negotio multum operæ-
 precij facere in vinea Domini,
 cuius etiã vinitor es? Scholarum
 & puerorum rectè instituendo-
 rum præcipuam curam habe. De-
 nique quæ Episcopo dicta sunt,
 eadem pleraq; tibi dicta esse exi-
 stimato. Decanus es? Prepositus?
 Scholasticus? Cantor? Custos?
 Prior?

Taraci.

Zacha. 11.

Decani, &c.

Prior? siue quid aliud? Officium
 tuum noscito, & facito. Priuatus
 presbyter es? da operam vt pu- *Presbyteri.*
 rus & ablutus à sordibus consci-
 entia, ad tremenda illa sacra per-
 agenda accedas, non ex consue-
 tudine, aut quæstus gratia, ne
 Christum vendere videare: sed vt
 Deum tibi atq; multitudini pla-
 caturus. Ad extremum quocun-
 que diceris nomine, sacerdotem
 te esse memento. Cura igitur, vt *Sacerdotis*
 non magis nomine, quàm re sa- *veri nota.*
 cerdos sis: vtque non ex vestitu
 & raso vertice, verum ex doctri-
 na, moribus, ac totius vitæ con-
 suetudine omnes te sacerdotem
 esse agnoscant. Refelle, re non
 verbis, odiosum illud vulgi di-
 cterium, ne dicaris porcus altilis.
 Memento te Christi personam
 E gerere.

gerere. Ille iustitia est, modestia, temperantia, sobrietas, veritas, sapientia, constantia, pax, charitas, benignitas, & summa bonitas. Hæc eadem tu pro viribus tuis esse cura: Mitis est, & humilis: Disce ab eo. Humiliare sub potenti manu Dei: Monachus es? sede solitarius & tace, secundum dictum Hieremiæ. Mortuus es mundo: ne te implices mundanis negocijs: Deplora, & sine simulatione quidem, peccata tua atque populi: terrenarumque rerum cura abiecta, in cœlestium contemplatione totus esto. In vniuersum autem omnes, qui spiritualium nomine appellamini, hoc vnum curate (ne multis vos onerem) vt verè sitis, quod dicimini. Reijcite curam carnis,

spiri

Monachi.

*Spiritualium
omnium of-
ficium.*

spiritualibus rebus solis vacate.

Vacate inquam & gustate, quàm *Isa. 33.*
suavis est Dominus, omnib⁹ qui
diligunt eum, & in spiritu & ve-

ritate adorant. Cognoscetis au-
tem cùm aliunde, tum ex D. Pau-
lo ad Galatas scribente, quæ sint *Galat. 5.*

opera carnis, & qui fructus spiri-
tus, quiq; finis vtrorumq; , vt illa

quidem vitetis, hos vero conse-

ctemini. Satis indultū est carni:

fatis datum mundo, fatis diabo-

lo. Redite ad cor. Deum modo,

Deiq; imaginem, hominem in-

quam, verè & ex animo diligere

incipite, iam omnia feceritis, & le-

gem Christi impleueritis. Sed ad *Ad Episcopos apostrophe.*

vos iā venio Patres amplissimi,

qui huc ad consultandum in cō-

mune ijs de rebus, q̄ ad fidē pieta-

temq; Christianam, & sacerdotij

E ij digni

*Synodorum
modernorum
ratio.*

dignitatem tuendam pertinent, conuenistis. Curate, elaborate, perficite, à vobis ipsis exorsi, vt ne quid in vlllo sacerdote, quod ad officium eius pertineat, requiratur. Videte etiam atque etiam, ne ridiculę sint vestrę istę Synodi, in quibus verborum satis, factorum, præter contributiones, nihil esse vulgo iactatur. Prouidete in primis, ne quę simultates, contentiones, & factiones in collegijs, siue vt vos vocatis capitulis vestris, & in omni cœtu sacerdotum existant: & ad fratrum amorem potius, quàm ad fratris nomē aliquid adijcite. Ceteros porro præ vobis ne contemnatis. Cauete ne polluti sint cœtus vestri, & ne malum vestrum in domo Dei reperiatur, vt per
Hier-

Hieremiam Deus loquitur. Præ-^{Hier. 23.}
 cidite luxum, nequitiam, & aua-
 ritiam sacerdotum. Concubina-
 rios, ebriosos, negociatores, &
 ociosos sacerdotes feuerè coerce-
 te. Ambitionem, maximam sa-
 cerdotij pestem, radicitus euelli-
 te. Quàm vellem autem ego om-^{Electio libe-}
 nesque boni, vt eligendi & coo-^{ra ecclesiæ}
 ptandi in sacerdotium potestas ^{fulcimentū.}
 libera ecclesijs atq; collegijs re-
 stitueretur. Neq; sanè recupera-
 bit quod multi graues viri senti-
 unt, pristinam dignitatem sacer-
 dotium, neque religio Christia-
 na reflorescet, donec ad vnus ali-
 cuius hominis arbitrium hono-
 res ecclesiastici conferuntur. O
 quam laudem atque gloriam, &
 verò præmiū apud Deum mere-
 retur, qui, quas aliorum ambitio

& cupiditas infregit electiones
 & cooptationes, studio, consilio,
 & authoritate sua restitueret. Sed
 hoc, dum præsens rerum status
 manet, optare magis licet, quàm
 sperare. At vos Patres, prouidete
 serio, per vos Iesum Christum
 crucifixum, & vestram salutem
 oro, obsecro, & obtestor, proui-
 dete inquam, vt verbum Dei pu-
 rè & caltè vbique in diœcesibus
 vestris omni populo, neq; schif-
 maticis, neque Iudæis (de quibus
 non paucos ad fidem vltro acce-
 dere modo videmus) exceptis &
 exclusis, enuncietur. Inite ratio-
 nem, quonam modo promiscua
 multitudo in vrbibus, oppidis,
 atq; pagis ad frequentâdas, festis
 diebus duntaxat, sacras concio-
 nes vel blandè alliciatur, vel im-
 periosè

*Verbum Dei
 sincerè prædi-
 candum.*

periosè compellatur. Curate vt *Postille pro
pter indoctio
res conscri
benda.*
conficiantur edanturq; doctorū
theologorum iudicio formulæ
& præscripta concionandi, pro-
pter indoctiores sacerdotes, vt
discant ij, quid & quomodo do-
ceant. Ac ne qui indocti sint, in
posterum caute. Audierint, lege-
rint, didicerint, nouerint vel præ-
cipua religionis nostræ capita,
priusquam ad sacerdotij ordinē,
honorē, commodāue admittan-
tur. Nec deinde aut turpiter o-
ciosi desideant, aut indecorē ne-
gotiosi fatagant. Sed scrutentur
scripturas assiduo: quas perinde
ac vngues proprios cognitas ha-
bere debent. Nā si turpe esse iudi-
cat scriptor quidā clarissimus ho-
mini libero, ignorare ius ciuitatis
suæ, quid nos dicemus de illis,

qui quasi regula omnium esse de-
 bent, cuiusmodi sunt sacerdotes,
 si nihilo melius ij, quàm quiuis
 de media plebe nouerint ciuita-
 tis suæ, quæ eadem Dei est & san-
 ctorum angelorum, leges? & qui-
 dem eas leges, è quibus salus &
 omnium & singulorum pendet.
 Cuperem autem maiorem, quã
 nunc habetur, scholarum cum
 priuatarum, tum publicarum ra-
 tionem duci: vt ita institueren-
 tur adolescentuli, & cum verbo-
 rum, tum rerum cognitione in-
 struerentur, ne illotis, quod a-
 iunt, pedibus ad sacrarum literarum
 cognitionem adirēt. In hoc
 enim cardo rei vertitur: hoc plu-
 rimum momenti habet ad statũ
 religionis vel euertendum vel
 stabiliendum. Quod vidit profe-
 cto

Et Iulianus Imperator apostata, *Iulianus Apostata scholas Christianis interdixit.*
 quemadmodum testificatur Gregorius Nazanzenus, cum euer-
 tendi Christianismi causa, scho-
 lis publicis, & liberaliore hac in-
 stitutione Christianis interdixit.

Sed vberius fortassis aliquando
 ea de re commentabimur. Nunc *Epilogus.*

ad finem nostra festinat oratio,
 quando & me vox pariter atque
 latera iam, vt videtis, deficiunt, &
 vos credo audiendo me defatiga-
 ti estis. Hoc tantum addo: Quan-
 do quidem diuinitus est ista ve-
 stra dignitas, Patres, diuino mu-
 nere vindicetur necesse est. Ad
 Deum igitur cōfugite: Deo sup-
 plices procumbite: reddite altis- *psal. 49.*
 simo vota vestra: inuocate eum
 in die tribulationis, sed ex ani-
 mo: Eruet vos, quemadmodum

E v per

per os Daudidis pollicitus est. Ita fiet maximè, vt rapaces ac temerarias profanorum hominũ, qui maximè propinqui vestri sunt, quos vestro malo de patrimonio Christi saginatis, manus à facultatib', bonis ac ceruicibus vestris depellatis, facilius atque certius multo, quàm aut legum Pontificiarum simul & patriarum vindicta & seueritate, aut largiendo & indulgèdo ipsis, quæ poscunt: & non modo immunitatem, sed auctoritatem vestrã, dignitatemq; sacerdotij per omnia rectè tueamini: Quod Christus ipse summus sacerdos & author sacerdotij vestri præstare vobis dignetur, qui cum Spiritu sancto in gloria est Dei patris in sæcula sæculorum, Amen.

SERMO SECVNDVS
IN DIOECESANA SYNODO
CRACOVIENSI HABITVS.

1549. 9. Decemb.

ERunt signa in sole, & luna, & stellis, & in terris pressura gentium præ confusione, sonitus maris & fluctuum, arescentibus hominibus præ timore & expectatione eorum, quæ superuenient vniuerso orbi. Lucae 21.

VM genus humanum à Deo optimo maximo ad fruendum ipso, qui est summum bo-

num, & sempiterna beatitas, conditum, eo deserto in extremam miseriam vltro sese præcipitasset, non est tamen eius ope, cuius
mise.

misericordię non est modus,om-
 nino destitutum. Reconciliauit
 enim nos ille sibi per sanguinem
 dilecti filij sui Christi Iesu, vt iu-
 stificati grátia ipsius,quemadmo-
 dum scribit D. Paulus, hæredes
 simus secundum spem vitę æter-
 nę. Et quoniam donec sumus in
 hac vita, mortis quàm vitę simi-
 liore, aliqua tamen via nobis ad
 beatam illam immortalitatē in-
 cedendum est, viam quoq; Chri-
 stus idem nobis demonstrauit, vt
 docuit nos tum per se ipse, tum
 per spiritum suum sanctum om-
 nem veritatem. Ad extremum,
 ne facile de via, duce itineris ve-
 ritate amissa, decederemus, néue
 aduersorum occurrentium ob-
 iectu lassesceremus aut refugere-
 mus, eorum nos multò antè cle-
 menter

Tit. 3.

Via ad beatitudinem.

Ioh. 16.

menter præmonuit, non vt ter-
reret, sed vt præmuniret: Ne vel
prementium malorum pondere
prægrauati, vel impendentium
metu cōsternati, de Dei erga nos
cura, prouidentia, & benignitate
dubitaremus: vt est videre cū
in alijs multis Euangelij locis,
tum in hoc isto, vnde sermonem
hunc nostrum auspicati sumus.

Cū enim de varijs signis, pres- *Consolatio*
fura gentium, & anxia expecta- *per Christū*
tione eorum malorum, quæ im-
penderent vniuerso orbi terra-
rum, prædixisset, statim consola-
tionem adiecit, subiiciens: His au-
tem fieri incipientibus, respicite
& leuate capita vestra, quoniam
appropinquat redemptio vestra.
Quòd si fuit vnquam tempus,
Patres & Fratres venerandi, quo
conso-

*Mala horum
semporum.*

consolatione & cautela pij homi-
nes, & in primis ministri Christi
sacerdotes indiguerunt, nunc il-
lud est maximè, quando omne
mali genus à Christo prænuncia-
tum non iam eminus adueniens
ociosi meditamur, sed agmina-
tim in nos incurans cominus
experimur. Nam quando bella
crebriora, tumultus & seditio-
nes maiores & atrociores extite-
re? Quando magis non dico gens
contra gentem, aut regnum ad-
uersus regnum, sed ipsæ in sese
gentes collisæ, regnaque diuisa
insurrexerunt? Omitto pestilen-
tias, fames, & multa portenta at-
que prodigia: Quando profani
homines, nec magis fere alieni,
quàm necessarii, cognati, fratres,
& parentes acrius nos persecuti
sunt?

sunt? Seu quando magis exosi
 fuerunt pij cunctis hominibus
 propter nomen & ministerium
 Christi? aut quando pertinacius
 ij, qui nostra nobis vel negant,
 vel diripiunt, templa spoliant,
 nos ipsos contumelijs afficiunt,
 pulsant, & interficiunt etiã, pro
 dolor, obsequium se Deo præsta-
 re arbitrati sunt? Nõ dico de bar- *Persecutio*
 baris & à religione nostra Deoq; *cleri per has*
 alienis, quod esset tamen tolera- *reticos & lai-*
 bilius, verum de ijs, qui eundem *cos.*
 nobiscum Deum colere se præ fe-
 ferunt, & ijsdem certè mysterijs
 initiati sunt. Quando aut plures
 venerunt in nomine Christi, ma-
 gistri mēdaces, vt inqt D. Petrus, *2. Pet. 2.*
 introducētes sectas pditionis, au-
 daces, sibi placētes, dominatiōes
 siue magistratus contemnentes,
 blasphem-

blasphemantes & reprehendentes ea quæ ignorant, superba & vana loquētes, pellicientes multos in desiderijs carnis & luxurię, libertatem ipsis pollicentes, cū ipsi sint serui corruptionis, & vt ait Iudas Apostolus, Domini nostri gratiam transferentes in luxuriam, & ad extremum, ipsum dominatorem & Dominū nostrum Iesum Christum, in sanctissimis eius mysterijs, duntaxat negantes. quando inquā huiusmodi hominum vberior proventus fuit? aut quando maiore impunitate & magistratum cōniuentia, nolo enim dicere fauore, creuit eorum licentia & audacia? Hi sunt sonitus illi maris & fluctuum plus quàm decumanorum, quos prædixit Christus, quos

quos & Iudas Apostolus magistrum secutus, fluctus fieri maris, despumantes suas confusiones appellat: Qui quatiunt quidem nauem ecclesiæ, & affligunt vehementissimè, sed nunquam tamen demergent. Deniq; quando magis arefcebāt siue tabescebant homines metu & expectatione grauiorum etiam malorū? prænotantibus ea signis, quæ in sole, luna, & stellis maxima nunc apparent. Quando nanque sol magis conuersus est in tenebras, vt est apud Ioelem, & luna in sanguinem? hoc est, quando præsides, ecclesiastici quidem scientiæ rerum diuinarum, profani vero pietatis & iustitię, quibus prælucere ceteris hominibus, quasi clara luminaria, deberent, magis expertes

Dan. 12.

pertes fuerunt? hi quidem neglectu cultus diuini & iniustitię sanguine infecti, illi vero ignorantie caligine obducti. Quando plures stellę, hoc est, sacerdotes atq; doctores, quorum munus est ad iustitiã erudire multos (hos enim Daniel stellis facit similes) à puritate vitę & recta religione, quasi de cœlo prolapsi sunt? Et nescio quomodo fit, vt istarum hæreseon, quę nunc ecclesiam atque religionem Christi diuexant, nõ alij ferè fuerint authores, sintq; etiamnum satores atque propugnatores, quàm sacerdotes & monachi, sacrarum literarum doctrinam professi: Nec alio magis eę vulgo commendatę sunt, viresq; sumpserunt, quàm impurę & flagitiosę vitę sacerdotalis intuitu

intuitu & abominatione. Hæc igitur tot ac tanta mala ne nos obruant, Patres & Fratres venerandi, & à Deo penitus auertant, etiam atque etiam nobis prouidendum, cauendum, ac deprecandum est. Hanc enim ob causam huiusmodi terrificæ scripturæ nobis in templis recitantur, vt ne despondeamus animos. Vnde nō immerito D. Paulus in epistola ad Roman. id quod hodie in sacris publice recitatur: Quæcūq; scripta sunt, inquit, ad nostram doctrinam scripta sunt, vt per patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus. Vbi animaduvertere nos oportet, hæc verba Pauli sic accipi debere, vt in aduersis rebus patientiam & cōsolationem scripturarum pro

*Scripturæ
cur in eccle-
siis recitetur.*

Rom. 15.

rata quisque portione sectantes,
 in commune tamen nihilo mi-
 nus præsentium pariter & immi-
 nentium malorum auertendo-
 rum rationes ineamus, ne his sci-
 entes & videntes inuoluamur,
 non sine summo etiam illorum
 ipforum, qui nobis ea cōciliant,
 salutis discrimine. Neque enim
 Christus ecclesiam suam Baby-
 lonem quandam confusam, in
 qua cuique, quod liberet, liceret,
 sed ciuitatem sanctam, Ierusa-
 lem nouam, cuius participatio
 in idipsum, sed vt castrorum acie
 ordinatam esse voluit. Neq; tan-
 tū pascere, quod græci βόσκηται
 sed etiam regere, quod ποιμαίνου-
 cū, oues suas Petrum iussit. Et
 non iussit quidem ille malo resi-
 stere, sed idē vendentes & emen-
 tes

*Ecclesia non
 Babylon sed
 Ierusalem.*

Apoc. 21.

Psal. 121.

Cant. 6.

Ioan. 21.

Matth. 5.

Ioan. 2.

tes de templo eiecit, & peccantē *Matth. 18.*
 in nos fratrem denunciare eccle-
 siæ, eam vero nō audientem pro
 ethnico & publicano habere
 præcepit, recipiens rata fore in
 cœlis nostra iudicia, & illic etiam
 ligata fore, quæ hîc ligauerimus:
 Eiusdem Apostolus, cui dedit
 ipse clauēs regni cœlorum, Ana- *Matth. 18.*
 niam & Sapphiram spiritui san- *Actor. 5.*
 cto mentientes, verbo peremit:
 Alius verò, qui non falso spiritū *1. Cor. 7.*
 Dei habere se putat, incestū tra-
 didit Satanz in interitum carnis: *1. Cor. 5.*
 Elimam magum verbis suis resi- *Actor. 13.*
 stentem cæcitate percussit: Theſ- *1. Theſſ. 5.*
 salonicenses corripere inquit-
 tos, Corinthios malum ex seipsis *1. Cor. 5.*
 auferre iubet, vetatq; cibum su-
 mere cum fornicarijs, auaris, ido-
 lolatris, ebriosis, & rapacibus, & *Gal. 5.*

1. Tim. 5.

Tit. 2.

Tit. 1.

Disciplina
ecclesiastica.

1. Cor. 14.

Roman. 15.

abscindi eos, qui Galatas conturbabant, optat: Timotheo quoque episcopo precipit, ut peccantes coram omnibus arguat, quo ceteri timorem habeant: Tito item, ut cum omni imperio loquatur, exhortetur, & arguat, dureque increpet. Non igitur suo quisque arbitrato vivere & sentire sinendus est in ecclesia: Sed omnia honeste & secundum ordinem fiant in nobis: quemadmodum inquit D. Paulus, ut unanimi vno ore honorificemus Deum & Patrem Domini nostri Iesu Christi. Atque id non aliare magis assequemur, quam disciplina ecclesiastica: quae corripit inquietos, & aequalitate quadam inaequales cõsociat, & quos ipsa non mouet pietas & caritas, metu & poenis in officio cõtinet. Neque verò aliud suauissimum

uissimus ille iustitiæ & pacis nex-
 us significat, quæ Daud in dieb⁹ *psal. 71. 84.*
 & regno Christi exoriturum esse
 vaticinatus est. Hæc igitur Patres
 et Fratres, disciplina, inquâ, eccle-
 siastica, rectè et sapienter olim à
 sanctissimis Patrib⁹ et maioribus
 nostris cõstituta, diligenterq; cu-
 stodita, sed nimis deinde, heu do-
 lor, remissa tēporib⁹, lōgo quasi
 postliminio tandem nobis reuo-
 cāda et restituēda est, si religionē
 & sanctissimas ceremonias factas
 tectas conseruare, si nosipso po-
 pulosq; curæ nostræ commen-
 dados saluos esse, si deniq; (quod
 vnū fortasse curamus nonnulli)
 commoda & emolumēta nostra
 retinere volumus, vt certè velle
 debemus. Ad restituendam ve-
 rò, stabiliendam, & quasi manu
 F iiii tenen-

*Authoritate
 & disciplina*

*ecclesiastica
collapsa, com
moda nostra
retinere nos
non posse.*

tenendam disciplinam, auctori-
tate in primis opus est: Quã lan-
guidam & afflictam hoc tempo-
re vtinã ne nos ipsi magis etiam
debilitaremus, dum solis com-
modis nostris studemus, eorum-
que causa cetera omnia susque
deque ferimus, longè errantes,
mea quidem sententia: Quasi ve-
ro non illinc hæc, hoc est, ex diui-
nis terrena dependeant. Neque
enim existimare debemus, vi aut
precario diu nos commoda no-
stra retinere posse, si disciplina &
auctoritas ecclesiastica prorsus
concidat, si religio Dei que timor
ex animis hominum effluat: Si
modo verum est, vt est certè ijs-
dem artibus, quib⁹ parta est, rem
quamlibet conseruari. His igitur
de rebus tantis cùm ab amplissi-

*Serio consuls-
tandum.*

mo hoc nostro Antistite in consilium mittemini Patres & Fratres, maturè & non perfunctoriè, quemadmodum aliàs fere factitatum est, consultandum & statuendum vobis erit. Quamquam vt omnia faciamus, non tam in consilijs nostris, quàm in Dei opt. max. manu res cæ sitæ sunt: à quo est, quicquid est ^{Iac. 1.} *ut* quam boni: Sine quo cassæ & vanæ sunt omnes curæ & cogitationes hominum. ^{Ad Deum cōfugiendum.} Adeum igitur ^{1. Tim. 2.} puras manus sine ira ac disceptatione leuemus necesse est, vt exaudiatur nos in die tribulationis & angustiae, vt seruet nos nauemque ^{Matth. 8.} hanc suam, siue ecclesiam, quam nunc tantæ tempestates, quantæ haud scio an vnquam aliàs quatunt, ac tantum non obruunt.

Psal. 94.

Ipse enim per os Daudis hoc nobis malorū quasi amuletū quoddam efficax ostendit: Inuoca me inquit in die tribulationis, erua te, & honorabis me. Et apud Lucam suprāmemorato cap. 21. post longum illud malorum examen prænunciatū: Vigilate itaq; inquit, omni tempore orantes, vt digni habeamini fugere ista omnia, quę ventura sunt. Secundum Deum autem in te, Samuel præsul ornatissime, spes nostrę sitę sunt. Quod ego nō præ omnibus, sed pro omnibus, atque adeo cum omnibus his dico. Cernis enim vt omnium oculi in te coniecti sunt. Et quoniam omnes pariter succlamare inusitatū est, ecce tibi vultibus, gestibus, oculorū & capitum nutibus cuncti

*Ad episcopū
Craconiensē
sem apostro-
phe.*

cti quæ dico approbant, ac taciti
 fidem opemq; tuam mecum im-
 plorant. Non hi autem soli, sed
 omnes quotquot te pastorem &
 antistitem suum agnoscunt, atq;
 adeo cunctus totius Poloniæ, &
 adiunctarum ei prouinciarum
 ordo ecclesiasticus, te vnum ma-
 xime intuetur, tibi se salutemq;
 ac dignitatem suam, tibi sanctis-
 simam Christi religionem cum
 suis mysterijs ac ceremonijs et-
 iam atque etiam commendat.
 Quæ ne profligatorum homi-
 num consceleratis & impijs au-
 sis & conatibus conuellantur,
 & ad extremum, crescente in
 dies licentia, pristina barbarie &
 paganismo commutata, regnum
 quoque hoc amplissimum
 pessudent, & ab imis funda-
 mentis

*Præcellentia
Episcopi Gra
coniensis.*

mentis eruant, summa cura atq;
diligētia tibi in primis prouiden-
dum est. Abundas doctrina &
consilio, vales gratia & authori-
tate, voluntatis verò & pietatis
non leuia præ ceteris documen-
ta sæpe præbuiſti. Facis tu quidē
pro tua humanitate & modestia,
vt nos in consilium adhibeas de
refrenanda eorum audacia, qui
damnatas olim sectas, & ab eccle-
sia catholica aliena dogmata in
diœcesim tuam inuehere, & pa-
cem consensumq; nostrum per-
turbare satagunt: de vindicanda
à profanorum hominum contē-
ptu, contumelijs, & iniurijs au-
thoritate ecclesiastica, dignitate
sacri ordinis, facultatibus & redi-
tibus, personisq; nostris: deni-
que de moribus nostris depraua-
tissi.

tissimis & inquinatissimis corrigendis, ac de tollendis abusibus. Neq; id ego non laudo. Est enim sapientis, non præfidentem suis, aliorum quoque consilia libenter audire. Et multa fortasse dicēt multi ex hac doctorum & sapientium virorum corona ad res, de quibus agitur, multum facientia. Ego vero factis quàm consilij nunc magis opus esse iudico. *Factis quàm consilij magis opus esse.* Iam pridem enim omnia cū de religione & ceremonijs, tum de disciplina & moribus sacerdotū, tum autem de authoritate ecclesiastica, & correctione violentorum & sacrilegorum antiquissimis sanctorum Patrum, pontificum, atque conciliorum canonibus rectè & sapienter constituta sunt, ita vt qui melius quid nunc excogi-

*Episcoporum
culpa.*

excogitare conetur, cum longè,
meo quidem iudicio, errare ne-
cesse sit. Quòd vero minus quàm
deberent, hætenus ea value-
runt, si verum dicere volumus,
episcoporum inprimis ea culpa
fuit: Qui cùm alia quavis via for-
tassis, quàm virtute, doctrina,
& pietate sua ad amplissimum
istum honorem conscendissent,
& in eo vel ocium & voluptates,
vel auram popularem & grati-
am, vel opes & potentiam, vel
propinquorum suorum erectio-
nem stabilimentumq; familiæ,
denique quidlibet potius, quàm
Dei gloriam, & salutem Chri-
stiani populi, consecrarentur,
hæc quæ muneris ipsorum erant
propria partim inscientia præ-
termiserunt, partim non igno-
rata

rata neglexerunt: vel non ma-
 gnopere ad se ea pertinere pu-
 tantes, vel multitudinis poten-
 tiumue voluntates offendere
 non ausi, ne suis illis studijs &
 cupiditatibus officerent, vel cer-
 tè fauore & præsidio regio, quæ
 non raro necessaria sunt ad re-
 primendam improborum auda-
 ciam, sua ipsorum culpa magis
 quàm infelicitate, vt ego arbi-
 tror, destituti. At tu neque secus
 quàm conueniebat, honorem
 istum adeptus es, neque eun-
 dem, quem multi, muneris isti-
 us & omnium actionum tua-
 rum finē tibi proposuisti: quip-
 pe qui non modo didiceris, ve-
 rum etiam alios cū in familiari-
 bus colloquijs, tum in sacris con-
 cionibus doceas, quàm incertæ,
 fluxæ,

fluxæ, & momentaneæ sint cunctæ res humanæ, quàm vana atq; etiam stulta studia. Diuitias, potentiam, ocium, & voluptates, caduca esse & falsa bona, & exitio sæpe multis fuisse: famam & gratiam popularem, quæ indulgendo et assentando colligatur, aut non respondere desiderio sectantium, aut non diuturna esse, interdum etiam iusto Dei iudicio maiore infamia et odio commutari: porro familias, quæ de patrimonio Christi et pane pauperum ditentur et euehantur, nō multo pōst ferè funditus interire: plærosq; autem ex eis dedecores suis esse solere, certè nomini et ordini nostro, ne dicam religioni inimicos: Denique suæ quærentium, diuinisq; anteponen-

ponentium expectationi & votis non temere quicquam, aut non diu certè respondere. Hæc tu igitur crebro tecum ipse meditans, & cum alijs conferens, fieri non potest, quin posthabitis rebus omnibus, quæ multos aliorum auocāt, nauiter, quæ sunt officij tui, cures. Nec est verisimile, vt qui illa, quæ modo commemorauimus, probè nota, meditata, & explorata habeas: nō est inquam verisimile, vt vel commodorum tuorum, vel propinquorum & familiæ, vel gratiæ popularis ratio, vel quæuis alia res à recto te abducatur. Nec est sanè quòd aut inuidiam, aut similitatem potentium, aut regiæ voluntatis alienationem reformides. Nam vt

G diam

*Inuidia aut
similitas po-
tentium non
timenda.*

diam splendore virtutis dignitatifq; tuæ superaueris, vt potentium quorundam simultatē vitare non possis, certè vtraq; Dei & ecclesiæ eius causa magno & excelso animo debes contēnere, fretus illo Christi promisso, quo ille tibi tuiq; similibus Apostolorum successorib⁹ os & sapiētiam daturum se esse pollicitus est, cui non possint resistere & contradicere vlli aduersarij. Tametsi vt quisq; potētissimus est, ita maxime vel amicus tibi est, vel vt de alijs fortassis abs te dissentiat, de religione certè & ecclesia tecum sentit, vel denique offendere te prorsus inutile sibi esse ducit, non ignar⁹ & obesse te posse multis & prodesse. Regem vero tu officiū tuum faciens offendas? qui te & patris

Luce 21.

*Officiū er-
ga regem.*

patris instituto diligit, & suo reueretur, & cùm de repub. lubens auscultat tuis consilijs, tum in religione totum se ex te pendere dictis & factis profitetur. Cuius intuitu si qd forte remittere de officio tuo, pietate antiqua, & auctoritate ecclesiastica velis verendũ est, ne ille non temporis causa te id facere existimet, sed quòd ipse quoque de rebus indubitatis, & longo vsu, consensuque publico receptis in ecclesia catholica aliter sentias, vel certè dubites. Nec desunt sanè, qui te ita & apud eum, & vulgo traducant, tuoque nomine ad seducendos simplicium animos abutantur. Non est igitur, non est, cur tam amantis et reuerentis tui regis causa quicquam hæsites, aut dissimules.

Quòd si is maximè nōnullorum
 consuetudine & sūfurris depra-
 uatus, rectam religionem no-
 strumq̃ue ordinem auersaretur,
 ob id ne tu minus officiū tuum
 faceres? Scio quem rogem. Non
 est id integritatis, non sapientiæ,
 non pietatis, nō constantiæ tuæ.
 Non deessent fortassis de vulgo
 episcoporum, qui dicerent: Ce-
 dendum esse: Mala esse tempora.
 At non ita dixerunt aut fense-
 runt Ignatius, Polycarpus & Cy-
 prianus: non tot Romani ponti-
 fices, qui à Petro vsq; plus quàm
 trecentis annis sub barbaris &
 immanissimis tyrānis fuere per-
 petua ferè serie martyres. Non
 sic acerrimus ecclesiæ catholicæ
 defensor Athanasius, Constan-
 tio & Valente hæreticis, & inter
 hos

*Constantia
 exempla con-
 tra hæreses.*

hos interiecto Iuliano apostata
 imperantibus, & nullo non cru-
 delitatis genere catholicos, aut
 Christianos omnino persequen-
 tibus. Non sic eiusdem Valentis
 tempore Basilius, Gregorius Na-
 zanzenus, & Ambrosius, & pau-
 lō post Ioannes Chrysostomus,
 doctissimi & sanctissimi episco-
 pi: neque blanditijs deliniti, neq;
 minis deterriti, neq; carceribus,
 exilijs, proscriptionibus, ulliusue
 iniurijs aut contumelijs fracti,
 quo minus religionem catholi-
 cam & ius auctoritatemq; suam
 & ecclesiæ contra hæreticos, po-
 tentissimorum Imperatorum fa-
 uore & opibus intentos, atq; et-
 iam contra ipsos Imperatores,
 vsq; ad extremum halitum tue-
 rentur, ne ad leuia quidem con-

niuentes. Nec ita sensit Thomas Cantuariensis, et nuper Ioannes Roffensis episcopus in Anglia, qui dum religionem et ecclesias suas defendunt, sacrilegorum regum gladios non reformidarūt, ipsum principem pastorū Christum imitati, qui animam suam pro ouibus suis posuit. Sed quid externa commemoro, cū non desint nobis domestica? q̄ et ipsa si nō sunt adhuc, erunt fortassis aliquando illustria. Certè alia longe fuit D. Stanislai, Ioannis Grothi, Sbignei Sennenij, Thomæ Strempinij, fortissimorum pietissimorumq; episcoporum, quibus tu Samuel optime, in hac p̄clara cathedra aliquanto intervallo successisti, alia inquam horum fuit sententia: qui iram & minas

*Constantia
episcoporum
Cracouiens.*

minas impotentium regum non
 veriti, scelera flagitiaque eorum
 liberrimè arguerunt, hæreticis
 summa vi obstiterunt, ius, im-
 munitatē, & prærogatiuas eccle-
 siæ acerrimè defenderunt, aut e-
 reptas recuperarunt, vñ autho-
 ritate sua, quando res postula-
 bat, idque aduersantibus in gra-
 tiam regum non modo profa-
 nis proceribus, sed interdum et-
 iam ceteris episcopis. Nec om-
 nes tamen morte fortitudinem
 illam suam luerunt, sed ij mo-
 do, quos Deus martyrij lau-
 rea dignatus est: Multi ex eis
 ad decrepitam ætatem commo-
 dè ac tranquillè vixerunt, &
 cùm omnibus, tum ipsis hosti-
 bus suis admirationi ac terrori fu-
 erunt: nonnulli etiam ijs, qui-

Luce 18.

bus aduersati erant, ob id ipsum
 postea cari euaserunt. Omnes qui-
 dem certè gloriam & nomē sem-
 piternum sibi pepererunt, quod
 longè optabilius est bonis viris,
 quàm præsens gratia, quàm tran-
 quilla & iucunda vita, quàm o-
 pes, quàm splendor familiæ, &
 quicquid aliud multos auocat ab
 officio. Neque verò mentiri po-
 tuit veritas, quæ ijs, qui domos,
 aut parentes, aut fratres, aut ali-
 quid omnino eorum, quæ cara
 sunt vulgo hominum, propter
 regnum Dei relinquunt, multo
 plura in hoc tempore, & in futu-
 ro sæculo vitam æternam polli-
 cetur. Horum igitur tu Samuel
 optime, virtutem & robur ani-
 mi, sat scio, imitari mauis, quàm
 istorum, qui temporum iniqui-
 tatem

tatem excusant, molliciem, ne dicam nequitiam. Neque enim incognitæ mihi sunt præclaræ cogitationes tuæ, & excelsus animus, certa incertis, vera falsis, æterna momentaneis, diuina humanis anteponens. Tametsi non ea nunc sunt tempora, nec ea est regis nostri indoles, vt aliquid crudele, nefarium, sacrilegum, aut impium ab eo expectandum sit: Sed cùm alijs virtutibus, tum pietate in primis optimi Patris sui similem is sese, vti speramus, præstare contendet. Quid est igitur, quòd tui quoq; in te (quod pace tua dixerim) non nihil interdum requirunt? quid? quòd magis ferè in hac tua diœcesi, quàm vsquam alias hæreses inualefcere memorant? quid, quòd fa-

*Hæreses in
Polonia quã-
do magis in-
ualeuerunt.*

cerdotes tui maximè sua scq; di-
 uexari, sacra profanari, sanctissi-
 mas ceremonias subfannari, au-
 thoritatem ecclesiasticam pro ni-
 hilo duci passim querunt? quid,
 quòd eorundè sacerdotum tuo-
 rum nomen vitaque à profanis
 tantopere proscinditur? Non a-
 liud meo quidem iudicio in cau-
 sa est, quàm Terentianum illud,
 quod aliquando vsurpare te au-
 diui: Ego sum animo leni natus,
 non possum aduersari meis. Hoc
 ne tu igitur, inquires, reprehen-
 dis? Non ego fanè: quippe qui
 inter plurimas & præclarissimas
 virtutes tuas nullam magis ad-
 mirer, quàm lenitatem, facilita-
 tem, benignitatem, & clemen-
 tiam. Sed vide, quæso te, ne res
 ipsa, hoc est, bonorum virorum,

*Lenitas per-
 uiciosa.*

& maximè sacerdotú iuges querelæ, oppressio, & clamor in cœlum penetrans reprehendat. Præclarum est, fateor, esse diciq̃ue lenem, facilem, benignum, clementem, & vt vno verbo dicam, bonum virum. Sed ei, qui præest multis, videndú est in primis, ne sua lenitas & bonis obsit, & malos deteriores etiã reddat. Quin omnes, quemadmodum ait Comicus, deteriores sumus licetia: quam alit nimia lenitas & facilitas. Quamobrem seueritate ea temperanda est. Lenis fuit propheta ille & moderator Israelitici populi Samuel, quem tu non magis nomine, quàm virtute & integritate refers: Et tamen is Saulem regem, Dei præceptum negligentem auersatus: Non reuertar,

*Lenitas alie
licentiam.*

*Samuelis pro
pheta lenitas
& seueritas.*

1. Reg. 15.

reuertar, inquit, tecū, quia proie-
 cisti sermonem Domini, & pro-
 iecit te Dominus, ne sis rex in Is-
 rael. Idem Agag impium concū-
 dit in frustra corā Domino. Quid
 Moyses dux et ipse eiusdem po-
 puli, & sacerdos Dei: quem vi-
 rum fuisse mitissimū supra om-
 nes homines, qui habitabant in
 terra, priuatas suas iniurias & cō-
 uitia placidissimè ferre solitum,
 scriptura sacra testatur: At quan-
 to opere is exarsit in ultionem ido-
 lolatriæ? ita vt ad viginti tria mil-
 lia hominum eius iussu & opera
 vna die perirent. Tantum autem
 abest, vt cum tantæ illius stragis
 pœniteat, vt is executores seue-
 ritatis suæ Leuitas etiam conse-
 crasse manus suas Domino vnū-
 quenq; in fratre & filio suo cōn-
 firmet,

firmet, & benedictionem Domi-
 ni ipsis, velut pro pio opere pol-
 liceatur. Nec alia re Phinees, sa- *Phinees.*
 cerdos & ipse, sempiternum sa- *Num. 25.*
 cerdotium sibi posterisque suis
 stabiliuit, & iram Dei à filiis Isra-
 el auertit, quàm quod zelatus
 pro Deo suo flagitiosos vltus est.
 Heli vero sacerdotem & Saulem *Heli & Saul*
 regem non ob aliud Deus auersa *cur à Deo reu-*
 tus est, quàm quòd ille quidem *iecti.*
 peccātes filios suos leuius, quàm
 debebat, corripuit, hic vero A-
 gag regí & Amalechitis impijs
 pepercit. Nam vt admiranda est
 in priuatis lenitas & mansuetu-
 do: sic in magistratu apprime ne-
 cessaria est in loco seueritas: Qua
 vbi vacat res publ. peccare vulgo
 aiunt eos, qui recte agant: subla-
 toque bonorum ac malorum di-
 scrimi-

*Seueritas epi
scopo neceſſa
ſaria.*

ſcrimine, ſurſum ac deorſum cū
cūta miſceri, & ad extremum euer
ti funditus eiufmodi reſpub. ne
ceſſe eſt. His igitur animatus &
admonitus Antiſtes optime, tu
quoq; in impioſ, in hæreticoſ, in
ſacrilegoſ, in violentoſ, deniq; in
noſ ipſoſ, qui vita & moribuſ ni
hil minus, quàm ſacerdoteſ, ſu
muſ, maiore ſeueritate vti inci
pe: Vince ingenium tuum: Serui
to vſibuſ eccleſiæ: Sentiant te iu
dicem, qui patrem non agno
ſcunt: Sentiant ſeuerum, qui ha
cenus lenitate tua ſunt abuſi:
Imitare Samaritanum illum eu
angelicum, qui vulneribuſ con
ſauciati à latronibuſ, non modo
lenitatis oleum, verum etiã acri
monix vinum infudit: Siue adeò
imitare Chriſtum, cuiuſ mini
ſter

Luca 10.

*Seueritatis
exempla in
Chriſto.*

ſter es. Imitare autem non tantū
 commendantem & remuneran-
 tem fidem Petri, verum etiam re- *Matth. 16.*
 ijcientem eum, vt Satanam atq;
 ſcandalum: Nec tantum filioloſ *Marc. 10.*
 & amicos appellantem eos, ad *Ioan. 15.*
 quos loquebatur, verum etiam
 vā & gehennā minitantem: Nec *Matth. 23.*
 tantum ad refocillationem & re- *Matth. 11.*
 quietem inuitantem laborantes &
 oneratos, verum etiam flagello *Ioan. 2.*
 eijcientem è templo vendentes
 & ementes, & menſas nummula-
 riorum ſubuertentem. Eiecit ille
 vendentes ſua, ſuoq; ementes ea,
 q̃ cultui diuino ſeruiebant: Eijce
 tu commenta ſua, vel etiam alie-
 na ꝑ verbo Dei venditātes: eijce
 cultum diuinū profanātes, & ſan-
 ctiffimas ceremonias irridentes,
 eijce rapientes aliena, & in Chri-
 ſtos

*Mensas num-
mulariorum
subvertere
quid?*

1. Tim. 6.

Roman. 16.

stos Domini sacerdotes impias
& consceleratas manus iniicien-
tes. Denique subverte mensas
nummulariorū: hoc est, repurga
Dei ecclesiam negociatoribus,
cauponibus, & ijs omnino sacer-
dotibus, qui quæstum esse putāt
pietatem, cumque moribus & vi-
ta omni, atque etiam opinionibus
fortasse maximè p̄fani sint,
in sacra vel fraude irrepunt, vel
vi irrumpunt, & in opimis sacer-
dotijs, non sine probro totius or-
dinis, non Iesu Christo, sed suo
ventri seruiunt & libidini. Libe-
ra nostrum ordinem non modo
inuidia & contemptu vulgi, sed
etiam capitali omniū odio, quo
nimis prægrauatur, nostra ipso-
rum fortasse culpa. Et facis tu
quidem permulta: Longè plura
sanè

fanè quàm quisquam alius: quod
 citra inuidiam dictum sit: quin
 & extra tuã diœcesim (scio quid
 dicam) conseruandæ vel instau-
 randæ religioni non malam na-
 uas operam. Sed quò magis ad
 pietatem te appositum esse ho-
 mines animaduertunt, quò me-
 lius, quid factò opus sit, callere
 existimant, quò plus deniq; pos-
 se intelligunt, eò maiora ab te
 expectant. Neque enim ad vul-
 garem huius temporis episcopo-
 rum laudem sed ad priscorum il-
 lorum decus te natum esse iudi-
 cant. Enitere igitur, & quo stu-
 dio curaqué alij pro commodis
 suis necessariorumqué suorum
 satagunt, ea tu pro gloria Dei, &
 ecclesia Christi, cui omnia teque
 ipsum debes, dimica: fauebit pro-

1. Petr. 5.

cul dubio pio studio & conatu
Deus, & non modo euentum
præstabit, verum etiam cariorum
& admirabiliorem cunctis te red
det, ac deinde beata immortali-
tate, & vt ait D. Petrus, immar-
cescibili gloriæ corona remune-
rabitur.

*Adhortatio
cleri.*

At vos Patres & Fratres vene-
randi Pastoris & Antistitis vestri
tam pios, & vobis ecclesiæq; Dei
salutares conatus pijs votis & fa-
uore prosequentes, assiduis apud
Deum precibus adiuuate. Illo
aspirante hic facile & hæretico-
rum prauam sementem extirpa-
bit, & diuini cultus atque eccle-
siasticæ authoritatis contempto-
res & euersores percellet, & sa-
crilegas cupidorum hominum
manus à fortunis ac ceruicibus
vestris

vestris arcebit, & verò ornandis
 bonis ac dignis viris, negligendis
 indignis, coercendisque impuris
 & improbis, splendorem ac di-
 gnitatem suam pristinam, cete-
 rorumque ordinum caritatem
 & obseruantiam nostro ordini
 restituet. Quod si forte aliud pec-
 cata nostra promerètur, & accu- Luce 3.
 ratius etiam ventilabrum in ma-
 nu habenti Deo aream suam pur-
 gare visum erit, his fieri incipi-
 entibus respiciemus, quemad-
 modum à CHRISTO mone-
 mur, & leuabimus capita nostra,
 quoniam appropinquat redem-
 ptio nostra: & ad illam, de pati- Roman. 15
 entia & consolatione scriptura-
 rum, Pauli doctrinam confugie-
 mus, ne defatigemur animis no- Hebr. 12.
 stris deficientes: in patientia no-
 stra

- Marc. 8.* ſtra poſſidebimus animas noſtras, pro quibus nullam parem commutationẽ dare poſſumus:
- Hebr. 12.* per patientiam curremus ad proſi-
poſitum nobis certamen, aſpici-
entes in authorem fidei, & con-
ſummatorẽ Ieſum, qui propoſi-
to ſibi gaudio ſuſtinuit crucem.
In hoc enim vocati ſumus, quem
- 1. Petr. 2.* admodum ſcribit D. Petrus. Co-
Actor. 14. gitabimus, per multas tribulatio-
nes intrare nos oportere in re-
Ad quid vocati ſumus. gnum Dei. Non enim ad huius
vitę commoda vocati ſumus, ne-
que humi defixas cogitatiões &
ſpes habere debemus. Neque hęc
Hebr. 13. manentem ciuitatem habemus,
ſed futuram inquirimus, vbi pax
ſumma eſt, & tranquillitas, &
ſempiterna beatitas: Vbi non eſu-
Apocal. 7. riet quiſquam, vt eſt in Apoca-
lypſi,

lypsi, neque sitiet, neq; cadet super cum sol, nec vllus æstus: vbi absterget Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum. Deus autem patientiæ & solatij det nobis id ipsum sapere in inuicem secundum Iesum Christum, & repleat nos omni gaudio & pace in credendo, vt abundemus in spe & virtute spiritus sancti: Cui cum eodem patre & filio, vni, inuisibili, immortalis, omnipotenti Deo omnis honor, laus, & gloria, in sæcula sæculorum:

A M E N.

H iij EIVS-

EIVSDEM TERTIVS
SERMO SYNODICVS.

PAracletus autem Spiritus sanctus,
quem mittet pater in nomine meo,
ille vos docebit omnia, & suggeret vo-
bis omnia, quaecumque dixi vobis.

Ioan. 14.

Psal. 138.

IN cunctis operibus
Dei optimi maxi-
mi quæ sunt admi-
rabilia, quemadmo-
dum canit psaltes,
nihil est, Patres & Fratres, mea-
quidem sententia admirabilius,
nihil diuinius, nihil summa & in-
finita Dei sapiëntia dignius, quàm
quod ea, cùm tam multa, tam va-
ria, tam diuersa inter se, tamque
contraria sint, tamen mirabili
quodam

quodam nexu inter se colligata
sunt: & ab vno in multa ac pene
infinita explicata, & vt ita dixe-
rim, dissipata, ab vno dependēt,
& ad vnum reflectuntur. Ad lo-
cum, inquit sapiens Ecclesiastes,^{Eccles. i.}
vnde exeunt flumina reuertun-
tur, vt iterū fluant. Quod de vno
genere dictū, ad omnia rectē re-
ferri potest. Nam vt remotiora,
ac reconditiora præteream, terrā
mihi quæso, quam calcamus, & à
qua sustentamur, paulisper intue-
amini, quā multiplici specie sese
nobis ostentat: hic montib⁹ atq;
collibus intumescēs, ibi vallibus
& saltibus subsidens, alibi aper-
tis campis diffusa: hic solida, ibi
caua: hic arida, illic irrigua: alibi
sylvæ arboribusq; opaca, alibi
saxis scabra, alibi pratis aruūq;
H iiii aprica,

aprica , alibi dumis , sentibus,
 frutetisq̃ue horrida: hic frigidis,
 ibi calidis aquis scaturiens: hic sa-
 lubribus , ibi noxijs herbis foeta:
 & partim limosa, partim areno-
 sa, partim viscosa, partim pulue-
 rulenta: alibi minio rubens, alibi
 sale liuens , alibi gypso cretaq̃ue
 candens : hic pulla, ibi ruffa, illic
 cærulea, flaua alibi, aut viridans.
 Denique vario gemmarum ful-
 gore, & auri, argenti, æris, plum-
 bi, ferri, & aliorum metallorum
 abditis venis pulcherrimè distin-
 cta. Et tamen vbiq; terra eadem
 est, ab vno facta opifice, ac tribus
 appensa digitis, vt quodam lo-
 co sacra scriptura memorat, tam
 variè ac tam distinctè, cùm ad or-
 natum vniuersi, tum ad vsus &
 opportunitates animalium, & in
 primis

primis hominis velut omnium
domini ac patrisfamilias distribu-
ta. Quid homo ipse? quanta va-
rietate, & quàm numerosa de-
scriptione partium mēbrorum-
que constat? Dies me profecto
deficiat, si ossium, cartilaginum,
neruorum, interiectarum inter
hæccordarum, venarum, arteria-
rum, carniū, sanguinis, spiri-
tuum, flauæ atræque bilis, & pi-
tuitæ multiplices commodita-
tes, concordemque discordiam,
tum autem singulorum mem-
brorum diuersas formas, situs,
habitudines, & aptas vsui concin-
nitates singillatim enumerare ve-
lim. Quàm vero ex diuersis pu-
gnantibus rebus, nempe igni, a-
qua, aëre, terra, denique animo
& corpore compactus is & con-

H v flitu.

stitutus est? Quorum duorum
 extremorū corpus quidem cras-
 sum, imbecillum, aspectabile, pa-
 tibile, mortale, sensus & rationis
 expers est, animus verò tenuis,
 vegetus, obtutum fugiens, im-
 patibilis, immortalis, sensu & in-
 telligentia præditus. Et tamen
 hæc omnia vt ab vno authore
 profecta sunt, sic vno spiritu ve-
 getata, vnius animi imperio nu-
 tuq; administrata, vnum homi-
 nem efficiunt, ciuem & modera-
 torem mundi, contemplatorem
 & imitorem Dei. Iam verò tot
 hominum tam dissimiles figu-
 ras, sexibus, ætatibus, regionibus,
 vitæ rationibus, coloribus, deni-
 que innumerabilibus & ineffabi-
 libus singulorū proprietatibus
 distinctas quanto magisterio ex-
 titisse

titisse existimamus? Atq; ita quidem extitisse, vt omnibus tamen insit vna effigies, qua à ceteris animantibus discernatur. Quid igitur? Lusissène in his Deum opt. max. ociose, & lasciuisse arbitramur? Absit tam impia cogitatio. Sed voluit is nimirum tacitè, & quasi pictura quadam illustri ob oculos posita nos, quibus ratiocinandi & aliud ex alio colligendi vim indidit, admonere, vt quèadmodum hæc oïa tam varia, tamq; dissidētia, multis tamen rationibus inter se connexa cōueniunt, & vnum sui authorem præ se ferunt, ita nos tot ac tā diuersis linguis, regionibus, legibus, institutis, imperijs, ordinibus, professionibus, fortunis, atq; moribus disiuncti, tamen voluntatibus & reli-

religione, quam peculiariter præ
 ceteris animantibus in animis pe
 nitus insitâ habemus, inter nos
 consociaremur, vnumq; omnes
 authorem & parētem omnium
 se agnosceremus, coleremus, ve
 neraremur, eoq; sempiterno
 æuo beati & felices frueremur.
 Et cùm genus humanum, depra
 uata lapsu primorum hominum
 natura, non modo inter se, profl
 gata prorsus mutua beneuolen
 tia, detestandis & plusquam fe
 ralibus odijs atq; inimicitijs dis
 sideret, verumetiam Dei ipsius
 cognitionem cultumq; amisisset,
 ac suo, quod aiunt, iumento
 sempiternum exitium sibi accer
 suisset, non tamen id habuit de
 relictui clementis. pater. Sed fi
 lium suum vnicum de cœlis in
 terras

terras demisit, qui perditis cer-
 tam salutem, docendo pariter &
 liberando afferret. Ne hoc qui-
 dem satis habuit. Sed cùm serua-
 tor ille doctorque veritatis Iesus
 Christus munere suo, ob quod
 in terras venerat, vitaque morta-
 li defunctus in cœlum remea-
 ret, alium consolatorem, docto-
 rem, ac ducem, spiritum inquam
 sanctum nobis pollicitus est, qui
 nobiscum æternum mansurus,
 & omnia nos docturus, omni-
 umque à se dictorum admoni-
 turus esset, quemadmodum è D.
 Ioannis Euangelio recitari dudû
 audiuiſtis. Etsi enim præterita
 peccata nostra sanguine suo pe-
 nitus absterſit Christus, & pristi-
 nam nobis innocentiam reddi-
 dit, tamen labem illam ignoran-
 tiæ,

tiæ, & procliuitatis in vitia, quæ
vniuerso generi humano è pri-
morum hominũ scelere adhæsit,
non eluit, neque molestias & ad-
uersitates oēs ex eodẽ fonte ma-
nantes omnino sustulit, vt esset
p̃petuo materia mortalib⁹ men-
tis virtutisq; exercendę. Quocir-
ca in tã cœca, tamq; lubrica vita
opus erat doctore, moderatoreq;
perpetuo, qui neq; errare homi-
nes, in his p̃sertim, q̃ ad religio-
nem cultumq; diuinum perti-
nent, sineret, & ad declinanda vi-
tia, ferendaq; moderatè aduersa
& incōmoda vitę huius ob spem
futuræ imbecilles animos con-
firmaret, ac mutua deniq; inter
ip̃sos beneuolentia & charitate
eos deuinciret, hoc est, qui eos &
inter se, & cum Deo quàm maxi-
me

mè vnum efficeret. Is itaq; spiri- *Spiritus ecc*
 tus sanctus est, qui cœtum Chri- *clesiam per*
 stianorum, & ecclesiam Christi *petuo guber*
nat.

Iesu ppetuo gubernat, illustrat,
 & ab omni noxio errore, perdi-
 tissimorumq; demonum & pro-
 fligatorũ hominum; tyrannorũ
 atq; hæreticorum cùm aperta vi,
 tum occultis insidijs tuetur. Et
 quamuis fluctuare eam interdũ
 sapientissimo ac diuino consilio
 suo sinat, mergi quidem certè &
 obrui nunquam patitur. Nam q̃
 humanis viribus, aut opibus, &
 potentia, aut generis nobilitate,
 aut propinquorũ, necessariorũ,
 clientumq; multitudine, aut in-
 genio atq; doctrina, aut gratia de-
 niq; populari, siue indulgēdo, si-
 ue largiendo, seu qua alia ratione
 comparata, fidamus, nihil est. Oĩa
 hæc

*Presidia huius
 manus incerta
 et infirma.*

*Psal. 145.**Hier. 17.*

hæc humana sunt præsidia, incerta & infirma, & in quibus nõ est salus, vt canit Psalter. Et Hieremias, Maledictum esse eum hominem pronunciat, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum. Neque vero videmus minus esse affines his malis de quib⁹ dudum loquimur, eos, qui his præsidijs abũdant, quàm qui omnino carent. Imo ab his ipsis illi fere maximè oppugnantur: sapienter prouidente Deo, vt abscissa nostri, hostrorumque omni fiducia, se solo fidamus, sublatoque contemptu mutuo & inuidia, inter nos diligamus. Siue igitur arrogantes & impij hæretici venenatis scriptis ac dogmatibus suis nos oppugnât, siue cupidi homines, crudeles & scele-

*In periculis
ad Deum cor
fugiendum.*

ſcelerati tyranni fortunis & vitæ
 noſtræ imminent, ſiue nocentiſ-
 ſimi dæmones omnia mouent,
 & omnia in nos ignita tela ſua vi-
 brant, ſeu deniq; cœlum, terra,
 maria, ſupera, & infera cuncta in
 nos coniurant, vt nos inter nos,
 & à Deo diſiungant, ad hunc do-
 ctorem, conſolatore, defenſo-
 remq; noſtrum ſumma cum fi-
 ducia confugiamus: eius præſen-
 tem opem fidemq; imploremus.
 Nunquam ille nos deferet, auxi-
 lio ſuo fidentes. Non poteſt deci-
 pere Deus: non poteſt mentiri
 veritas. Verum enimvero puris
 hic animis adorandus, & inuo-
 candus eſt, & ab omni praua fi-
 ctione & ſimulatione alienis. Et
 enim in maleuolam animam, vt *Sap. i.*
 inquit ſapiens, non introibit ſa-
 pientia,

piencia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictū, & auferet se à cogitationib⁹, quæ sunt sine intellectu. Quid autem illud fictum est, quod effugit Spiritus sanctus? Quid? nisi cum nostris cupiditatibus inhiamus, diuitias, honores, dominatum, voluptatesque consecramur, & Dei nos causam agere simulamus?

*Fictum quod
effugit spiritus
sanctus. S. quid?*

*Cogitationes
sine intellectu,
quæ?*

Quæ vero sunt cogitationes sine intellectu? Nimirum quibus omnia nostra in nobis ipsis ponimus, omnia nobis arrogamus, & ut soli sapere videamur, aliorum iudicia contemnimus, instituta maiorum conuellimus, consensumque vniuersæ Christi ecclesiæ pro nihilo ducimus. Ab huiusmodi cogitationibus abhor-

ret

ret spiritus sanctus. Nō est enim,
 vt inquit Paulus, dissensionis 1. Cor. 14.
 Deus, sed pacis. Et vt vnus ipse Deus vnitas
 est, ita vnitatem & concordiam tem & cons
 maximè diligit. Quamobrē ipse cordiam diligit.
 quoque Christus Iesus transiens
 de hoc mundo ad Patrem, vt est
 apud Ioannem, nihil magis com- Ioan. 14. 27.
 mendauit suis, quàm pacem, ni-
 hil magis à patre petiuit, quàm
 vt seruaret eos, vt essent vnum,
 sicut & ipse cum illo vnum est.
 Nimirum quòd aliter ope illa
 ductuque, & consolatione spiri-
 tus sancti, quam eis pollicéba-
 tur, potiri non possent, nisi pa-
 cem & mutuam inter se beneuo-
 lentiam sedulo colerent. Paulus
 item vas Dei electū, vniuersum
 Christianorum hominū cœtum Ephes. 4.
 vnum corpus è multis membris Coloss. 1.

compactum pluribus in locis appellat, quo magis vnitatē & concordiam, qualis inter membra vnius corporis est, omnib⁹ commendaret. Eam vero vnitatem & concordiam vt sedulo retineret & aleret ecclesia, Synodos, hoc est, concilia & conuentus instituit, quibus Antistites & magistri religionis, qui sacerdotali ordine censentur, conuenirent, & siue quid de summa religionis, seu de placitis decretisq^{ue} maiorum in dubium reuocaretur, seu quid dissidij exortum esset, siue qui ritus & cæremoniæ publicè instituendę, seu quid in moribus deprauatum corrigendum, seu quo alio denique modo publicę tranquillitati & politiæ prospiciendum esse videretur, implorata

Synodi & cōcilia cur instituta.

rata ope spiritus sancti, accuratè
 & placidè inter se conferrent, cer-
 tiq̃ue aliquid cōstituerent, quod
 ab omnibus conseruari necesse
 esset. Neque enim vnquam dee-
 rant in ecclesia superbi & arro- *superbi & arrogantes*
 gantes homines, quamuis sancti *in ecclesia.*
 in speciem nonnunquam, qui
 rempublicam Christianam per-
 turbarent, & sancti spiritus no-
 mine in suis somnijs, & impijs
 nugis impudenter abuterentur.
 Neq; verò aliter.ij refelli & com-
 pefci vnquam potuerunt, aut et-
 iam nū possunt, quàm recto pio-
 rum hominū & magistratuum
 sacrorum, ac totius ecclesiæ con-
 sensu: propterea quòd Christus
 Iesus, qui vt cū patre, ita et cum
 sancto spiritu vnum est, ibi de-
 mum se affuturū pollicitus est,

*Matth. 18.**Arma eccle-
siae Synodica
& Concilia.*

vbi duo vel tres in eius nomine
cōgregati essent, hoc est, vbi pius
et religiosus hominum consen-
sus esset: et quod idem præcepit,
eum qui ecclesiam non audie-
rit, pro ethnico et alieno habend-
um esse. Hæc semper fuerunt
eruntq; arma ecclesiæ Christi-
anæ aduersus omnes siue homi-
num, siue dæmonum insultus.
His sæpe sceleratis tyrannorum
conatibus et furori ecclesię tran-
quillitatem perturbanti obuiam
itum est: His intestina dissidia at-
que schismata amputata: His re-
secta corruptorum morum ger-
mina: His Nestorianorum, Ma-
cedonianorum, Manichæorum
impietas profligata: His Ariano-
rum & Catychianorum repres-
sus furor: His Luciferianorum &
Acria-

Aerianorū errores refutati, qui
 nunc demum, post tot ſecula re-
 ſuſcitati, pro ſalutaribus dogma-
 tis & ipſiſſimo verbo Dei, proh
 nefas, plauſibiliter vulgo acce-
 ptantur : His ſexcentæ aliæ hæ-
 reſes deiectæ : His denique eo-
 rum, qui ritus veteris legis ſer- *Actor. 15.*
 uandos eſſe Chriſtianis aſſeuerä-
 bant, error in ipſis naſcentis ec-
 cleſiæ incunabulis, vt eſt in Actis
 Apoſtolorum, oppreſſus eſt. Et
 poterant illi ſe verbis Dei tueri,
 nempe quòd idem Deus illam
 quoq; legem dediſſet, & ſempi-
 ternam eſſe voluiſſet, & q̃ Chri- *Matth. 5.*
 ſtus non ad ſoluendam, ſed ad im-
 plendam eam ſe veniſſe, & ne v-
 num quidem iota aut apicem de
 ea periturum eſſe, donec omnia
 fierent, iureiurando etiam inter-

posito, vt est apud Matthæum affirmasset. Et tamen plus valuit consensus ille concilij, quàm diserta Dei verba. Non quòd maior esset hominum, quàm Dei auctoritas, quemadmodum sæpe noui illi euangelistę cauillantur: sed quod in verbis Dei scripturisq̃ue multa sint obscura, multa ambigua, quæ intelligi non nisi eodem doctore, quo edita & conscripta sunt, hoc est, spiritu sancto rectè possunt. Qui quidẽ extra septa ecclesię vniuersę vim suam viuificam non exerit. Itaq; disertè ibi diuina sancti spiritus auctoritate decretum suum Apostoli præmunierunt. Visum est, inquit, spiritui sancto & nobis: Vt nos intelligeremus, & illius Synodi spiritum sanctum præsi-

*In scripturis
multa obscura
& ambigua.*

*Spiritus S. in
ecclesiis.*

præsi-

præsidentem & moderatorem fuisse, & omnium rite ordineq; co-actarum semper esse, quamuis indocti nonnunquam & impuri sint, qui in his decernendi potestatem habent, modo ut in Christi nomine congregentur, hoc est, ut Dei, non suam rem agant.

Vult enim Deus hominibus per homines opitulari, ut omnium inter ipsos voluntates conciliet.

Deus hominibus per homines opitulatur quare?

Ac poterat quidem cœlitus illi concilio sententiam suam certissimis & euidentissimis argumentis declarare, quemadmodum fecit, quando Hebræo populo legem dedit, aut quando in Paulo inconsultam illius ipsius legis æmulationem redarguit. Sed utilius erat ad alendam & retinendam plurimorum inter se bene-

Exod. 19.

Act. 19.

uolentiã, retundendúque non-
nullorum fastumatque temeri-
tatem, si hominum necessitati-
bus per homines succurreret.
Quanquam & in lege perferen-
da & in conuertendo Paulo, non
omnino opera hominum absti-
nuit. Nam & illic Mose, & hic A-
nania suæ voluntatis interpreti-
bus vsus est. Et verò prophetæ
omnes noui iuxta ac veteris testa-
menti, quid aliud erant, quàm di-
uinæ voluntatis interpretes &
internunciij? At enim illi digni e-
rant, per quos Deus, quæ vellet,
hominibus patefaceret, nos indig-
ni. Non dicam hic, neminem
prorsus ex sese aut illa, aut vlla
omnino gratia Dei dignum esse.
Sed hoc dico: Deum dignis pari-
ter & indignis ad id ministerium
vti,

*Deus dignis
& malignis
ad ministe-
rium suum
vsitur.*

vti, quod quidem ad aliorum magis, quàm eorum, per quos fit, vtilitatem refertur. Tam libera verò eius iudicia sunt in hac parte, vt neque Balaam infrenem auaritiam, neq; Saulis regis prauitatem, neque senis illius, qui alterum prophetam Bethel ad Hieroboam regem à Deo missum, vt est 3. Regum 13. decepit, improbitatem, neque Cayphæ consceleratam mentem, ac ne asinæ quidem stoliditatem abhorruerit, quo minus his ministris ad commonefaciendos aut redarguendos quos vellet abuteretur. Quæ cum ita sint, *Epilogus.* nos quoque, quorum & antiqua pietas rectaque religio ab hæreticis exagitatur, & facultates, nec scio an etiam corpora à cupi-

SERMO III. SYNOD.

à cupidis, confccleratis, & impro-
bis hominibus paffim vexantur,
& vero greges à Deo commiffi
luporum rabie vel laniantur, vel
diffipantur: Nos quoq; inquam,
optimi Antiftitis noſtri monitu,
ad eadem illa arma cõfugiamus,
certaq; ſancti ſpiritus, quem du-
dum in ſacroſancto ſacrificio pa-
riter inuocauimus, ope freti, de
ijs rebus, quæ nos gregemque
Chriſti, nobis pro ſua cuiuſq; vi-
rili parte conceditũ, premunt,
ac de excitando & inſtaurando
cultu diuino ſalutaria cõſilia in-
eamus, quæ mox cum alijs
eccleſijs in prouinciali
Synodo commu-
nicentur.

DE

DE RESVRRECTIONE DOMINI SERMO.

DAVID propheta
regius futurā Chri
sti resurrectionem
spīritu sancto præ
uidens, quū perspi

ceret, quanta beneficia in omne
hominum genus ex ea prouētu
ra essent, bonamque eorum par
tem recensuisset, ad postremum
in hanc erumpit vocem. Hæc est *psal. 117.*
dies quam fecit Dominus, exul
temus & lætemur in ea. Quasi di
ceret, omnes quidem dies fecit
Dominus, quemadmodum testa *Genes. 1.*
tur Moyses, sed hanc tamen præ
alijs beneficentia sua insignem
& celebrem esse voluit, non so
lum ijs, qui in terris degunt, sed
&

Iob. 10.

Coloß. 2.

& inferis pariter atq; cœlitibus. Nanque hac die ingensexortum est gaudium hominibus. Hodie verè dominus afflictionem populi sui respexit. Hodie Christus genus humanum liberauit à seruitute Aegypti durissima, hoc est à potestate tenebrarum, & à captiuitate Babylonis, id est confusionis & inferorū, vbi nullus ordo, quēadmodum inquit Iob, sed sempiternus horror inhabitat. Hodie nos in delictis mortuos cum Christo cōuiuificauit, vt est apud Paulum. Et præstitit, vt peccatis mortui iusticiæ viuamus, donans nobis omnia delicta, delēs quod aduersus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis. Hodie nos **CHRISTVS** ex filiis irę, vt est in

in epistola ad Ephes. cap. 2. filios
 & hæredes Dei, cohæredes au- Roman. 8.
 tem suos, testante eodem Pau-
 lo effecit, & carnem nostram,
 quam assumpserat glorificauit.
 Hodie spem & fidem nostram
 firmauit, resurgens à mortu- I. Cor. 15.
 is primiciæ morientium. Nan-
 que ille quod resurgens ex mor-
 tuis, iam non moritur, mors illi
 ultra non dominabitur, nobis
 iam non moritur, nobis fregit
 mortis potentiam. Nam sicut in
 Adam omnes moriuntur, ita in
 CHRISTO omnes viuifica-
 buntur. In hoc enim in mun- Ioan. 3.
 dum venit, vt omnis qui credit
 in eum, non pereat, sed habe-
 at vitam æternam. Quæ esset fi-
 des nostra si CHRISTVS ex
 mortuis non surrexisset? Nonne
 vana

Hier. 30.

vana & inanis, vt inquit Paulus
 ibidem. Hodie impletū est, quod
 prædixit Dominus populo suo
 per Hieremiam. Omnes, inqui-
 .. ens, qui comedunt te, deuora-
 .. buntur, & vniuersi hostes tui in
 • captiuitatem ducentur. & om-
 nes qui te vastant, vastabuntur,
 cunctosque prædatores tuos da-
 bo in prædam. obducam enim ci-
 catricem tibi, & à vulnerib⁹ tuis
 sanabo te, dicit Dominus. Deuo-
 rati sunt, qui genus humanum
 comedebant, nempe mors & pec-
 catum, vniuersi hostes eius ne-
 quissimi dæmones in captiuita-
 tem ducti sunt, vastati atque fra-
 cti, cum obduxit dominus cica-
 tricem populo suo, hoc est, quū
 per resurrectionem maledictum
 legis et peccati deleuit, et sanctos

Patres

Patres, qui in limbo inferiorum
 erant, in lucem & ad vitam æ-
 ternam eduxit, lætantes & ca-
 nentes: Aduenisti desiderabilis,
 &c. Id quod etiam Esaias prædi-
 cit. Hi ergo sancti Patres cū post
 resurrectionem eius in sancta ci-
 uitate apparuissent multis, ut est
 apud Matthæum, ut ipsi gauisi *Matth.27.*
 sunt, ita procul dubio testifica-
 ti sunt & CHRISTVM verè
 reuixisse, & nos omnes post mor-
 tem resurrecturos esse, sed non
 æquabiliter: nam eos tantum
 ad gloriam, qui cum Christo
 mortui mundo, mortui pecca-
 to in CHRISTO Deo vixis-
 sent. Iam vero quantopere cre-
 dimus hodie angelos in cœlis læ-
 tari de resurrectione Domini &
 creatoris sui, in cuius faciem iu-
 giter

giter gaudent prospicere? quanto
topere de restauratione casus Lu
ciferi cum vniuersa factione sua
per generis humani redemptio
nem & in locum illorum per
ditorum successionem? quanto
pere, quod homines, quibus in
ministerium dati sunt, socios in
gloria per CHRISTI resurre
ctionem nacti sunt? Declarat id
quadamtenus diuus Marcus in
hodierno Euangelio. Neq; enim
passi sunt diutius Christi discipu
los de morte eius tristari neq; de
resurrectione dubitare. Sed val
de mane vna sabbatorum Maria
Magdalena & Maria Iacobi & Sa
lomæ emptis aromatibus cū
irent vt vngerent Iesum, & inter
se loquerentur, Quis reuoluet
nobis lapidē ab ostio monumen
ti,

ti, viderunt reuolutum lapidem
 atque in monumento iuuenem
 id est angelum in dextris seden-
 tem coopertum stola candida. Is
 quum videret eas perterrefactas,
 blandè consolatus est inquiens,
 Nolite expauescere, Iesum quæ-
 ritis Nazarenum crucifixum, sur-
 rexit, non est hic. Ecce locus vbi
 posuerunt eum. Sed ite, dicite di-
 scipulis eius & Petro, quia præ-
 cedet vos in Galilæam, ibi eum
 videbitis sicut dixit vobis. Id tan-
 tum gaudium etiam terra tre-
 more suo testata est, teste Mat-
 thæo cap. vltimo, credibileq; est
 omnia elementa conditori suo à
 mortuis resurgenti gratulata es-
 se, quemadmodum morienti cō-
 doluerunt. Quare cū tanta hu-
 ius dici beneficia agnoscamus, æ-

Exod. 12.

quum & conueniens est, vt exultemus & lætemur in ea, quemadmodum iubet Daud. Celebremus diem solennem domino in generationib⁹ nostris cultu sempiterno, quemadmodum præcepit dominus populo Israel per Mosen. Et tanto quidem maiori veneratione celebremus, quanto plura & meliora Dei beneficia hac die, quam populus Israel in suo pascha recolebat, recolimus. Ille de temporaria & non vsquequaque dura Pharaonis seruitute se liberatum esse acceptum ferebat Domino. Nos hodie per Christum à sēquissima peccati, demonum, & mortis æterna tyrannide redempti, vitam & adoptionem filiorum Dei accepimus, vt iam non simus serui, sed amici & filij

filij Dei. breuiter hac die omnia
per Christum accepimus, cum il-
lo nobis omnia donauit Deus. *Roman. 8.*

Itaq; epulemur, vt idem Paulus
inquit, non in fermento veteri, *1. Cor. 5.*

neque in fermento malitiæ &
nequitiae, sed in azymis synceri-
tatis & veritatis. Resurrexit Chri-

stus propter iustificationem no-
stram. Consurgamus ergo & nos

à peccatis, vt in nouitate vitæ am-
bulemus. (Exemplum enim de-

dit nobis, vt quemadmodum i-
pse fecit, ita & nos faciamus, vt

ipsemet apud Iohan. testatur,) *Ioan. 13.*

quæ sursum sunt quæramus, quæ
sursum sunt sapiamus, inquit

idem Paulus, non quæ super ter- *Coloss. 3.*

ram. Ita fiet, vt in secunda resur-
rectione ad gloriam immorta-

lem resurgamus. Quam nobis i-

DE RESVRREC. DOMINI SERMO.

pse CHRISTVS, qui peperit
per resurrectionem suam incly-
tam, cum patre & spiritu sancto
vnus Deus largiri digne-
tur. Amen.

DE

DE EADEM SERMO A L T E R.

H*Aec est dies quam fecit Domi-
nus, exultemus & lætemur in ea.*

Psal. 117.

NATVRA in situm
est hominibus, vt
aduersis quidē suis,
aut amicorum suo-
rum rebus tristen-

tur, secundis verò lætentur. Iure
igitur hodie mutuo nos in eccle-
sia ad lætitiā exhortamur, idq;
partim nostra ipsorum, partim
eius, qui suo merito charissimus
nobis esse debet, causa. Is est Chri-
stus Iesus dominus noster, & De- Ioan. 20.
us noster: qui cū inimici sui es-
semus, & nostra ipsorum culpa
perijssemus, misertus nostri, na-

K iiii turam

turam nostram vilem, & multis
 miserijs obnoxiam induere, ac di
 uinitati suæ copulare dignatus
 est, & per sanguinem suum sibi
 nos ac Deo patri reconciliauit,
 & quæcunq; audiuit à patre suo
 nota fecit nobis, denique è seruis
 diaboli & poenæ æternæ, filios
 Dei, hoc est fratres & cohæredes
 suos, & regni cœlestis hæredes
 nos effecit. Cū igitur ille sic nos
 dilexerit, tantisq; beneficijs im
 merentes affecerit, æquum est,
 vt qua die is superatis crucis, mor
 tis, & inferni doloribus, ad bea
 tiorem vitam, & immortalitatē
 gloriæ plenam resurrexit, eam
 nos festis gaudijs & lætitia cele
 bremus, eiq; victori congratu
 lemur. Non minus autē nostra
 quoque causa lætari debemus, si
 cut

*Ioan. 15.**Ioan. 1.**Hebr. 2.**Roman. 8.**Actor. 2.**1. Cor. 5.*

*In resurrex
 Etione Chris
 ti cur lætan
 dum.*

cut præteritis hisce diebus non
 tam illius, quàm nostra causa tri-
 stati sumus. Quasunque enim *In passione*
 ille molestias, quæcunque tor- *cur tristans*
 menta subiit, crucem denique & *dum.*
 mortem acerbissimam, quæ nu-
 per mœstis & lugubribus cere-
 monijs publicè repræsentauim⁹,
 volens lubensque subiit, non si-
 ne summa sua gloria. Nam im-
 possibile erat eum ab inferno te- *Actor. 2.*
 neri, & propterea exaltauit eum
 Deus, & dedit ei nomen, quod est
 supra omne nomen, vt ait D. Pau-
 lus ad Philip. 2. Non igitur eius,
 sed nostra ipsorum causa volun-
 tarium illum mœrorem suscipi-
 mus, deplorantes peccata nostra,
 quibus eum ad subeunda illa ad-
 egimus, reputantesq; nobiscum,
 quod ne nunc quidem post tan-

Roman. 4.

ta illa beneficia, pari amore ipsi respondemus. Sic nunc vicissim lætamur, nō quòd ipsi magnum & insperatum aliquod bonum obtigerit, sed quòd nobis per ipsum. Nobis enim ille, hoc est propter iustificationē nostram, resurrexit, vt inquit D. Paulus. Vnde & Psaltes ipse supramemorato loco causam hanc lætitię nō prætermisit: Quia hæc est, inquit, dies, quam fecit Dominus. Non quasi hanc diem vel solam, vel præ ceteris Deus fecerit & creauerit: Verum quòd hac die singularibus & eximijs beneficijs nos affecerit. Bonitatē enim & singularem Dei misericordiam erga nos admiratur, & prædicat in eo psalmo Dauid, cui **CHRISTVS** per suam resurrectionem

SERMO ALTER.

rectionem quasi extremam manum imposuit. Vnde nec alia ferè eius erga nos beneficia commemorat, quàm quæ ad resurrectionem eius peculiariter pertinent. Impulsus, inquit, euersus sum, vt caderem, & dominus suscepit me, & factus est mihi in salutem. Et mox: Dextera domini fecit virtutem, dextera domini exaltauit me, dextera domini fecit virtutem. Non moriar sed viuam. Et rursus: Lapidem quem reprobauerunt ædificantes hic factus est in caput anguli. Quæ omnia per Christi resurrectionem completa & absoluta sunt. Merito igitur exultare hac die lætariq̃ue debemus. Eaq̃;

*Ceremonia
debent lætari-
tiam nos-
tram de reo*

cessio.

*Resurrectione
Christi tes-
tari.*

cessionibus, & vexillis triumphalibus, & alijs solennibus ceremonijs, itemque cultiori vestitu, ciborumque genere & apparatu nobis repræsentatur, vt nihil se-
se oculis, nihil auribus, nihil ceteris sensibus offerat, quod nos lætitiæ & gratitudinis erga Christum non admoneat: Quam lætiti-
tiam tanto vberiorẽ hodie mulieres angelo nuntiante hauserunt, quanto magis morte Christi, & quod corpus eius in sepulchro non inuenerunt, consternatæ erant: quemadmodum in
missa modo ex euangelio Marci recitatum est. Quod dum vernacula lingua vobis recito, attentis & religiosis animis auscultate. *In illo tempore. &c.* Resurrectionis Christi historiam atque testimo-
nia

Marc. 16.

S E R M O A L T E R .

nia sæpenumero audistis fratres
 charissimi, & audietis spero sub-
 sequentibus hisce diebus, atque
 vtinam diu sospites & reueren-
 ter audiatis & piè credatis. Ego
 verò in hoc sermone duo vobis
 breuiter exponam: Nempe, *quid*
 per Christi resurrectionem con-
 secuti simus: & quomodo eius re-
 surrectionis memoriã obire de-
 beamus. Vt autẽ cognoscamus, *Quid per*
 quid consecuti simus, operæ præ- *Christi resur-*
 cium est generis humani condi- *rectione con-*
 tionem à prima vsque origine re- *secuti simus.*
 petere. Deus cùm ab initio creas- *Genes. 1.*
 set hominem ad imaginem & si-
 militudinem sui, & sapientia ce-
 terisq; animi & corporis præ-
 claris dotibus ornatum, inferio-
 ri huic mundo quasi curatorem
 atq; dominum præfecisset, & in
 para-

paradiso deliciarum omni felicitate cumulatam collocasset, præceptum ei dedit vnicum, nec factum difficile, cui si is paruisset, æuo sempiterno beatus futurus erat. Sin id contempsisset, morte moreretur. Quod sane accidit.

*Per peccatū
mors in mundū
intrauit.*

Cū enim de arboris vetitæ fructu is gustasset, non modo sese, verumetiam posteritatem suam omnem morti obnoxiam reddidit. Morti autē tam animę, quàm

Mors duplex.

corporis. Habet enim vtrunq; & vitam & mortem suam. Vita corporis anima est, animæ verò vita Deus. Ita cōtrā mors corporis nihil est aliud, quàm separatio animę à corpore. Animę verò mors, diuinæ gratiæ ab anima seiunctio est. Quanto autē anima præstantior est corpore, tātō illius mors

gra-

grauior,quàm huius.Atque hæc
 quidem,corporis inquam mors,
 ad tempus dilata,femel in vnum
 quenq; vim fuã exerit, illa altera
 è vestigio peccatũ subsecuta, ho-
 minẽ Dei refugam reddidit,men-
 tis eius aciem hebetauit, imo ve-
 rò excæcavit, voluntatem in de-
 teriora procliuẽ fecit, appetitus
 cõtra rationem crexit, sensus de-
 bilitauit, corpus innumeris mor-
 bis, doloribus, & ærumnis obno-
 xium reddidit,deniq; totũ homi-
 nẽ ab alienatũ à Deo, teterrimo-
 rũ dæmonũ potestati tradidit, &
 infinitis cruciatib⁹ & supplicijs
 addixit, q̃ in hoc quidẽ sæculo in-
 choarẽtur, in futuro verò aucta,
 nunquã tamen terminarẽtur, ita
 vt omne tẽpus hoĩs à primo or-
 tu nihil nisi qđã lenta mors esset,
 sempi-

sempiternusque cruciatus: expediretque homini vel nō nasci pe-
 nitus, vel quā citissimè totum
 aboleri. Hæc igitur tam graua
 tamque acerba, peccatum primo
 rum parentū nobis inuexit. Ne-
 que verò his malis quisquā nos
 liberare poterat, non patriarcha-
 rum pietas, non legis diuinitus
 datæ opitulatio, non vlla sacrifi-
 cia aut ceremoniæ, non prophe-
 tarum sanctimonia & patientia,
 non cuiusquam denique vel ho-
 minis vel angeli preces aut me-
 rita, nisi ille, qui cū Deus esset
 æternus, mortalis homo factus,
 mortem nostram, quemadmo-
 dum hodie canit ecclesia, mori-
 endo destruxit, & vitam resur-
 gendo reparauit, Christus Iesus
 dominus noster: qui quęcunque
 bene

beneficia in nos contulit, quoad in terris fuit, aliàs inchoavit ea modo, hodie demum cuncta absoluit. Frustra enim is carnem sibi adiunxisset, & in hac miseria natus esset, frustra circumcissus fuisset, frustra lumen ad revelationem gentium extitisset, frustra in templo oblatus, frustra tot miracula operat⁹ fuisset, frustra doctrina salutari nos inbuisset, frustra omnes vitę humanę ærumnas, & ad extremum amarissimum ignominiosæ mortis poculum exhausisset, nisi ex mortuis resurrexisset, suamq; de peccato, morte, inferno, ac diabolo victoriam nobiscum communicasset, qua fortem quidem armatum hoc est diabolus, mortis Hebr. 2. habentem imperium, à quo ca- I. Tim. 2.

Colos. 2.

ptiui detinebamur ad ipsius voluntatē, colligauit, nos verò vasa eius diripuit, delecto quē peccati chirographo, quod erat contrarium nobis, & confraētis portis inferorum, captiuam reduxit captiuitatem, distribuit dona hominibus, nempe innocentiam, iustitiam, sanctificationem, libertatem, agnitionē & charitatem Dei, protectionem & præsidium per omnem hāc vitam nostram, denique spem resurrectionis & beatæ immortalitatis, & portas regni cœlestis nobis aperuit. Et non liberauit quidem ille corpus nostrum à mortis, morborum, imbecillitatis, & omnis huius vitæ anxietatum & ærumnarum nexu, neque concupiscencias in eo insitas prorsus sustulit, neque

Christus corpus nostrum ab ærumnis non liberauit, cur?

neque inferos prorsus euertit:
 dæmonumq; vires fregit verius,
 quàm subruit. Quid ita? An quia
 inuidit nobis? At bonus est, atq;
 adeo ipsa bonitas. An quia non
 potuit? At omnipotens est. Sed
 quoniam expediebat nobis me-
 tu in officio contineri, & iugem
 habere materiam exercendæ vir-
 tutis atque pietatis. Verum con-
 tra illa omnia præclarè nos gratia
 sua muniuit, vt non modò non
 obsint ea nobis, verumetiam plu-
 rimum profint, si gratiæ Dei co-
 operantes, sapientia, constantia,
 patiëntia, mansuetudine, iustitia,
 modestia, temperantia, benigni-
 tate, denique certa in Deum spe
 & fiducia ea superare contenda-
 mus, & superatis ijs luculentio-
 res coronas & præmia merea-
 mur,

Felicitas nostra.

Psal. 15.

mur, ac non inertes desidesque mutarum pecudum in morem torpeamus. Et noluit autē Christus nos felicitatem nostram huius vitæ bonis atque commodis temporarijs metiri, sed longè meliorem nobis in cœlis præparavit, ubi cum sanctis angelis, atque adeo secum & cum patre & spiritu sancto beati ævo sempiterno fruemur: Eiusque vitæ spem per resurrectionem suam nobis confirmavit. His ergo tot ac tantis bonis per Christi resurrectionē cumulati sumus, omnibus illis, quæ superius cōmemoravi, malis liberati. Quam igitur ipsi pro tantis beneficijs gratiam referemus? Nullam possumus. Nam & ille bonorum nostrorum non eget, & nos nihil habemus, quod non

non ab eo accepimus. Sed festa & I. Cor. 4.
 grata memoria ea beneficia pro-
 sequamur, exultantes & lætan-
 tes hodie, quemadmodum cum
 Psalte iubet Ecclesia, & Paul⁹ in I. Cor. 5.
 hodierna epistola ad Corinthios
 scribens hortatur, cùm inquit,
 Pascha nostrum immolatus est
 Christus, itaque epulemur, seu
 rectius festum diem celebremus:
 quæ altera pars est sermonis no-
 stri. Quomodo verò lætabimur,
 & festum diem celebrabimus?
 Num festis frondibus atque flo-
 ribus parietes pauimentaqué tem-
 plorum atque domorum exor-
 nantes? num elegantiori & mol-
 liori cultu corporis, auro & ar-
 gento, gemmis & margaritis ni-
 tentes? num suauiori concentu,
 organorumque harmonia? num

*Resurrectio-
 nis Christi
 memoria quo
 modo obeunda.*

*Iudæorum &
gentilium fe-
ria.*

odoribus aerem cōplentes? num
lautiori apparatu mensarum lu-
xuque diffuentes? Iudæorum &
gentilium huiusmodi ferię sunt:
quæ tamen consuetudine qua-
dam & indulgētia apud nos quo-
que Christianos inualuere. Atq;
utinam intra tamen hoc fines
nos contineremus, & modestè
his ad excitandos nos ipsos pro-
ximosq; nostros ad laudem Dei
& gratiarum actionem, non ad
lasciuiã & libidinem ceteramq;
nequitiam prouocandam vtere-
mur. Num igitur comestationi-
bus & compotationibus, choreis
atq; tripudijs, alijsq; rebus agen-
dis, quæ honestè memorari non
possunt? Huiusmodi verò festos
dies impuri dæmones excogita-
runt, & ita se coli olim voluerūt,

*Dæmonum
feria.*

ut miseros homines, sibi addictos,
 & in omne gen^o flagitij ꝑiectos,
 in sempiternum interitum detra-
 herent: Quibus abstinere omni-
 no debēt, qui Deo placere volūt:
 Quod etiam D. Paulus suprame-
 morato loco non ꝑtermisit. Epu-
 lemur, inquit, siue festum diē
 celebremus, non in fermento ve-
 teri, neq; in fermento malitiæ &
 nequitiae: Vbi per malitiā omne *Malitia &*
 scelus, quo ꝑximus offenditur, *nequitia*
 per nequitiam, flagitiū quo nos *quid?*
 ipsi contaminamus, & à Deo,
 qui sanctus est, alienamus, intel-
 ligimus. Non hoc igitur modo
 nos festū diē hunc celebrabimus,
 quo gētes celebrant, q̄ Deū non
 norunt, sed in azymis syncerita-
 tis & veritatis, vetere fermēto ex-
 purgati, & facti noua cōspersio,

Ephē.4.

hoc est, vt alibi planius explicat
idem Paulus, Deposito, per pœ-
nitentiam scilicet atque confes-
sionem, secundum pristinam cō-
uersationem vetere homine, qui
corrumpitur secundum deside-
ria erroris renouemur spiritu
mentis nostræ, & induamus no-
uum hominem, qui secundum
Deum creatus est, in iustitia &
sanctitate veritatis: deponentes-
que mendacium, loquamur veri-
tatem vnusquisq; cum proximo
suo, quoniam sumus inuicem
membra. Irascamur & non pec-
cemus: sol non occidat super ira-
cundiam nostram. Ne demus lo-
cum diabolo. Qui furabatur, iam
non furetur, magis autem labo-
ret operādo manibus suis, quod
bonū est, vt habeat, vnde tribuat
neces-

necessitatem patienti. Omnis sermo malus ex ore nostro nō procedat : sed si quis bonus est ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus. Et ne contristemus spiritum sanctum Dei, in quo signati sumus in die redemptionis. Omnis amaritudo & ira & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à nobis cum omni malitia. Simus autem in inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem, sicut & Deus in Christo donauit nobis. Simus imitato *Eph. 5.*
 res Dei, sicut filij charissimi, & ambulemus in dilectione sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis. Fornicatio autem & omnis immunditia, aut auaritia
L v tia

tia nec nominetur in nobis, sicut decet sanctos, aut turpitudine aut stultiloquiū, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet: sed magis gratiarum actio. Sic nos fratres charissimi cū omnes dies festos, tum in primis hoc sacratissimum pascha obire & peragere debem⁹: quod ego vobis malui Pauli, quàm meis proprijs verbis exponere. Nos enim quid sumus? ille hæc à Deo optimo maximo in tertio cœlo didicit. Et idem ad Roman. scribens: An ignoratis, inquit, fratres, quia quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus. Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem, vt quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam patris, ita & nos

Roman. 6.

nos in nouitate vitæ ambule-
mus. Hic enim cultus Fratres
Christo domino gratissimus est,
si beneficia eius erga nos iugi me-
ditatione, verbis, cantibus, & sa-
cris ceremonijs deuotè recolentes,
ipsum quoad finit humana
fragilitas, imitemur, & quemad-
modum ille sese ad humilitatem
nostram, carnē & carnis incom-
moda in se suscipiens, demisit, sic
nos vicissim ad eius sublimitatē,
non fastu & arrogantia, quem-
admodum olim Lucifer, sed pu-
ritate & sanctimonia vitæ & pie-
tate nos attollamus. Et quem-
admodum his diebus mortem
Christi imitati, per pœnitentiam
peccatum in nobis mortificaui-
mus, ita nunc cum eo resurgentes
nouam vitam instituamus,
vt &

DE EADEM SER. ALTER.

vt & hic pro maximis eius beneficijs erga nos gratiã ipsi vtcumque referamus, & in extrema illa omnium mortuorum resurrectione beati cum eo sempiterno æuo regnemus.

AMEN.

EIVS.

EIVSDEM MARTINI CROMERI SERMO DE ORA- TIONE, DOMINICA ROGA- TIONVM.

*SI quid petieritis Patrem in nomine
meo dabit vobis. Ioan. 16.*

MNE bonum ho- Omne bonū
à Deo.
minibus à Deo pro-
uenit. Quemadmo-
dum & Iacob. 1. te- Iacob. 1.
stis est, verum ho-

mo abusus libero arbitrio, diui- Peccatum
quanta mala
homini inue-
nitur inter cetera bona dato, per
peccatum plurima sibi mala ad- xit.
sciuit. Inde enim factum est, vt
res create, quę potestati eius sub-
iectę fuerant, infestę ipsi existe-
rēt. Hinc bestiarum laniatus, ser-
pentium & vermium morsus, &
afflatus, & aspectus etiam lethales:

les: hinc herbæ venenosæ: Hinc
 elementa noxia esse cœpere:
 Hinc æstus, frigora, venti & au-
 ræ exitiabiles: hinc innumera-
 bilia morborum genera: hinc
 mors: hinc omnia corporis in-
 commoda. Hinc animi quoque
 mala, velut cupiditates, timo-
 res, anxietates, ignorantia &
 obscuratio intellectus, pugna af-
 fectuum cum voluntate & ra-
 tione. Hinc denique extremum
 & causa illorum & omnium a-
 liorum malorum ira Dei, quam
 mors & damnatio æterna con-
 sequebatur. Sed Deus immen-
 sæ misericordiæ, misertus hu-
 mani generis, misit vnigenitum
 filium suum, vt is assumpta hu-
 mana natura hominem Deo re-
 conciliaret, ex inimico filium
 Dei

Dei faceret, & morte mortem
 vinceret, innocentiam & cogni-
 tionem Dei, vitamque æternam
 amissam ipsi restitueret. Nec ta- *Deus cur non
 omnia incom-
 moda sustu-
 lit.*
 men incommoda illa, quæ re-
 censui penitus sustulit, sed reli-
 quit, vt nos fragilitatis nostræ
 admonerent, superbiam retun-
 derent, ad Deum reuocarent,
 & inuitos quodam modo attra-
 herent, quemadmodum sanè vi-
 demus vsu venire, vt in malis &
 aduersis rebus magis ad Deum
 respiciant homines, quàm in
 prosperis. Nam si nunc tot ma-
 lis & miserijs circumdati, ta-
 men contra D E V M rebel-
 les ceruices erigimus, quid fie-
 ret, si incommodorum illorum
 prorsus immunes essemus, &
 omni metu liberi? Ne verò
 aduersa

aduersa etiam ad desperationem
 & suspensionem implacabilis iracundia diuinæ nos adducant, ecce spem nostram cōfirmat Christus Deus & homo in hoc euangelio, ostendens quo nobis confugiendum sit, si quid nobis desit, promittensq; futurum quod desiderauerimus. Hic autem considerabimus, quid petamus, à quo, & quomodo, idque breuiter, in his verbis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo dabit vobis. Quid autem petendum sit, plerumque errant homines. Itaque sæpe mala pro bonis, noxia pro salutarib⁹ petunt, quemadmodum & Christus ipse id ostendit in Apostolis suis, cū filiis Zebedæi petentibus, vt vnus federet ad dexteram eius, alter ad fini-

Quid petendum.

Matth. 20.

finistram in regno ipsius, respon-
 dit, Nescitis, quid petatis. Et Pau- *Roman. 8.*
 lus. Nā quid oremus, sicut oportet,
 nescimus. Petunt sæpe homines
 diuitias, propter quas in metu
 & anxietate vitam exigunt, &
 insidijs à furibus & prædonibus
 appetuntur. Alij liberos, ex quibus
 angores & infamiam, interdum
 & mortis accelerationem habent.
 Alij ocium & voluptates, quæ ipsis
 grauium & abominabilium morborū
 causam præbent. Alij alia, & quidem
 interdum cum turpitudine & scelere
 coniuncta. Senferunt hoc & gentiles.
 Itaq; Socrates ethnicus philosophus
 dicebat, A Deo petendum esse tantum,
 vt bona nobis largiretur. Ipsum enim
 scire, quæ nobis bona sint. Nos plærunque
 M falli

*Matth. 6.**Dominica
orationis vis.*

falli & nescire. Sed ne hoc quidē
 Christus saluator noster præter-
 misit. Docuit enim discipulos
 suos & nos omnes, quid orare de-
 beamus. Cuius orationis, quam-
 uis perbreuis, ea vis est, ut nihil in
 ea sit omissum, quod optare præ-
 terea & petere debeamus. Cū
 enim Deus hominē propter glo-
 riam suam creauerit, & animam
 corpusq; ei dederit, continet ora-
 tio illa, tum ea, quæ ad gloriam
 Dei pertinent, tum quæ ad ani-
 mum & corpus hominis. Nec est
 vlla oratio aut petitio, nec adeo
 esse potest, quæ non sub aliquam
 huius partem cadat. Vel enim bo-
 na precamur, vel mala deprecamur:
 idq; vel nobis ipsis, vel no-
 stris. Nam imprecari mala cui-
 quam omnino, nobis vetitū est
 tum

tum doctrina Christi, vt Matth.

5. Lucæ 6. tum exemplo, vt Luc.

23. Quin contra diligere iussi sumus inimicos, & orare pro ipsis.

Maximè autem pro magistratibus ecclesiasticis iuxta ac profanis orandum est, vt quietam atq;

Pro magistratibus orandum.

tranquillam vitã agamus, quem-

admodum inquit Paulus, in om-

1. Tim. 2. .

ni pietate & castitate. Nec solum hæc, quæ diximus in futurum pe-

De acceptis gratiis agenda.

tenda, sed etiam de acceptis iam gratiæ agendæ sunt. Nam qui gra-

tum se ostendit de acceptis, dignum se facit ad plura impetran-

da. Ob idq; institutæ sunt supplicationes hæ publicæ, vt & gratias

Supplicationes cur instituta.

agamus Deo pro omnibus beneficijs, & pacem, auram bonam, frugum prouentum, cōcordiam ordinum, magistratum rectum

*Magistratus
mali propter
peccata.*

regimen ab eo precemur, & his contraria mala deprecemur. Neque enim fortuitu accidere existimandum est, si malos habeamus magistratus, sed permissu diuino propter peccata populi, vt testis est Iob. Si ergo bonos habere volumus, Deū precemur, & emendemus vitam. Quod ad alteram partem attinet, à quo petere debeamus, breuiter: Ab eo, qui dare potest & vult. Is autem Deus est, teste Iacobo, qui ait, Omne datū optimum, & omne donum perfectum defursum est descendens à patre luminū. Inde Dauid quoque sæpissime canit, Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia eius. Quòd velit autem, confirmat & spondet nobis Christus iure-

A quo.

Iacob. 1.

iureiurando interposito in Eu-
angelio. Amen amen dico vobis. *Ioan. 16.*
Si quid petieritis. &c. Et ante. Si
in me manseritis, & verba mea in
vobis manserint, quodcumq; vo-
lueritis petetis, & fiet vobis. Cùm *Deus.*
autem dicimus Deum, intelligi-
mus, patrem, filium, & spiritum
sanctũ. Nam hi tres vnum sunt. *1. Ioan. 5.*
Hinc alibi etiam dicit Christus, *Ioan. 14.*
Si quid petieritis me in nomine
meo, hoc faciam. Et de spiritu
sancto. Ille vos docebit omnia, &
suggeret vobis omnia. Nõ quod
quædã det pater, quædam filius,
quædam spiritus sanctus, sed om-
nes pariter omnia. Individa e- *Trinitatis o-
pera indivi-*
nim sunt opera trinitatis, vt ait *dua.*
August. Quia vnus est Deus. Vnde
& Iacobus: Si quis, inquit, ve- *Iacob. 1.*
strum indiget sapientia, postulet

Psal. 120.

à Deo. Et Dauid. Leuaui oculos
meos in montes, vnde veniat au-
xilium mihi. Auxilium meum à
domino, qui fecit cœlum & ter-

Montes.

ram. Quod dicit in montes, intel-
ligit quamuis eminentiam in re-
bus creatis, siue ea sit ex domina-
tu & potētia, siue è sapientia, siue
ex bonitate & sanctimonia, ita vt
omne genus hominum & ange-
los pariter montiũ nomine com-

*In creaturis
fiducia non
collocanda.*

plectatur. Nulla est enim reuera
creatura, in qua fiduciam nostrã
collocare, & à qua auxilium pe-
tere debeamus. Nã quod ait Pau-

1. Cor. 4.

lus: Quid autem habes, quod nõ
accepisti? omnibus & hominibus
& angelis, quamuis potentibus,
quamuis sapientibus, quamuis
sanctis cõpetit. Omnes enim acci-
piunt. Solus Deus dat, & quidem
affluen-

affluenter, vt ait Iacobus, & nemi ^{Iacob. i.}
 ni improperat. Hîc dicet aliquis
 ex istis nouatoribus rerum, Ergo ^{Sanctorum}
 sancti inuocandi non sunt. Hoc ^{inuocatio.}
 rectè accipiendum ac distinguen-
 dum est. Non sunt inuocandi,
 quemadmodum Deus, vt dent,
 neque enim possunt, sed vt no-
 biscum petant à DEO, qui so-
 lus dat. Ita antiquitus tenet ec- ^{Dionys. Na}
 clesia catholica, quæ spiritu san- ^{ZanZ. Augus}
 cto regitur, nec errare potest. ^{stin. Damas}
 Non quod impetrare per nos i- ^{scen.}
 psi non possimus à Deo, sine in-
 tercessione sanctorum. Imo ne
 suam quidem interpellationem
 CHRISTVS necessariam esse
 affirmat in hoc Euangelio, vbi
 dicit. Et non dico vobis, quia e-
 go rogabo Patrem de vobis. Ipse
 enim pater amat vos. Imo si ita

*Deus scit
omnia.*

volumus dicere, Ne nos quidem ipsos petere aliquid opus est à Deo, quasi qui nesciat, quibus indigeamus, aut dare nolit, nisi rogatus. Summa enim sapientia est Deus, ita vt omnia sciat præterita, præsentia, pariter & futura: Summa est bonitas, ita vt bonitatem suam vltro in omnia diffundat. Et quidem si maiora nobis vltro præstitit, nempe quod nos de nihilo creauit, quod mūdum hunc nostra causa cōdidit, quod vitam & alimenta nobis indies suppeditat, quod deniq; filium suum vnigenitum ad liberandū nos ab æterno interitu misit, præstabit proculdubio & cetera. Sed

*Deus cur
vult rogari.*

rogari vult, vt fiduciam & spem nostram totam ad se conuertat, & charitatem prouocet. Nam si
nunc

nunc rogantes eum, & per hoc
 cognoscentes inopiam & indi-
 gentiam nostram, tamen ægrè be-
 neficentiam eius erga nos agno-
 scimus, & vel meritis nostris, vel
 fortunæ bona ab eo data, accepta
 plærumq; ferimus, quid fieret,
 si ultro non rogantibus nobis,
 neq; agnoscentibus indigentiam
 nostram omnia nobis largiretur?

Sanctos autem inuocamus, vt eo-
 rum exemplo fiduciam nostram
 in Deum penitus erigamus, co-
 gitantes, qui illis ante vel eadem
 vel maiora dederit, nobis quoq;
 quæ petimus, daturum esse: & vt
 admoneamur, vnâ esse eccle-
 siam, quæ ex viuis & mortuis, cœ-
 litibus & mundanis cōstet. Tum
 autem quemadmodum per solē,
 lunam & stellas, dat nobis Deus

*Sanctos eni
 inuocamus.*

Ecclesia vna.

M v lucem,

lucem, calorem, prouentum herbarum & frugum, & fructus arborum, quæ tamen per se absque illis dare potest, vt dedit initio. Ita per sanctos etiam dare nobis voluit, quæ per se ipse potuit, vt se mirabilem in sanctis suis ostenderet, & vt nos ea re prouocet, vt quemadmodum illi ipsi chari facti sunt, itidem nos quoque charos nos præstare ipsi studeamus. Vnde in veteri testamento propter Abraham seruum suum dare se bona successoribus eius, & mala auertere profitetur, vt eos ad imitandam fidem & pietatem Abrahæ prouocet. Sed de hoc non est nunc tempus plura dicere. Accedamus ad tertiam instituti sermonis nostri partem, eamq; breuiter explicemus, nem
pe

pe quomodo orādum sit. Quod <sup>Quomodo
orandum.</sup> quidē duobus verbis docet Chri-
stus, nimirum, in nomine meo.
Quid est autem in nomine Iesu
petere? Iesus salus & saluator est.
Inde in nomine Iesu petere, est <sup>In nomine Ie-
su petere
quid?</sup> ita petere, vt sit cū salute nostra
& voluntate Dei coniuncta peti-
tio. Hæc est autem voluntas Dei,
inquit Paul⁹, sanctificatio vestra, ^{I. Thes. 4.}
vt sancti simus quemadmodum
ipse sanct⁹ est. Et alibi dicit, Chri- ^{I. Cor. I.}
stū Iesum factū nobis esse à Deo
sapientiam, iustitiā, sanctificatio-
nem, & redēptionem. Itaq; in no-
mine Iesu petemus, si sapiētiam,
iustitiā, sanctificationem, & redē-
ptionem petemus, atq; hæc ipsi
consecrabitur. In noīe Iesu pete-
mus, si primū quæremus regnū
Dei & iustitiā eius quemadmodū
ipse

Matth. 6.

ipse Iesus dicit, Tunc enim proculdubio cetera omnia adijciuntur vobis. Non in nomine Christi petunt, qui petūt ea, quę cum peccato, vel cum incommodo ac malo proximi coniuncta sunt: vt qui petunt, vt prosperentur ipsis furta, latrocinia, libidines, vel vt quis moriatur, cuius morte aliquid consequantur. Non in nomine Christi petunt, qui bona quidem petunt, sed malo proposito, vt qui petunt diuitias, non ad sustentationem sui suorumque, & ad subleuationem pauperum, sed vt in delitijs & voluptatibus insumant, & qui honores & magistratus petunt, non vt rempubl. iuuent ac defendant, sed vt liberius viuāt & honorentur ab alijs, & formidini sint multis.

tis. Et ideo tales non impetrant,
 quæ petunt. Quod etiam Iacob⁹
 testatur inquit, Petitis, & non *Iacob. 4.*
 accipitis, eo quod male petatis, vt
 in concupiscentijs vestris infu-
 matis. Quod si quando impetrât,
 in suam ipforum perniciem im-
 petrant. Non in nomine Iesu pe-
 tunt, qui quamuis res bonas, &
 bono proposito petunt, sed ta-
 men impurè, & in peccatis: vt
 qui irascuntur proximo. Inde in-
 quit Christus. Si offers munus *Matth. 5.*
 tuum ad altare &c. vade reconci-
 liare prius fratri tuo: vt qui in for-
 nicatione & adulterio viuunt.
 Hinc inquit Chrys. homilia qua-
 dam. Dictum est, valere iusti de-
 precationem, sed ijs, qui suam
 addant operam, hoc est, pœniten-
 tia vitæque moribus adiuuent,
 pro

Miere. 15.

pro quibus funditur. Inde & Deus inquit per Hieremiam prophetam. Si steterint Moyſes & Samuel coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum. Hoc nobis etiam metuendum eſt, niſi vitã emendauerimus. Inde & Chriſtus ait, Si in me manſeritis. &c.

Ioan. 15.

Non in nomine Ieſu petunt, qui ſe ſegregant ab vnitæ eccleſiæ per noua dogmata, vel quòd cõmunem cum eccleſia orationem aſpernantur. Pacem enim nobis reliquit Chriſtus, & à Deo patre, de mundo diſcedens petiuit, vt vnum ſimus inter nos, ſicut ipſe cum patre vnum eſt. Vnde Pau-

II. Timoth. 2.

lus ait, Leuãtes puras manus ſine ira & diſceptatione. Non in noĩe Ieſu petunt, quĩ fiduciã nõ in gratia Dei & miſericordia, ſed in bonis

nis operibus & meritis suis collo-
 cant. Quanq̃ enim cum eleemo- *Tobi. 12.*
 fyne & ieiunio bona est oratio, vt
 ait angelus ad Thobiã, & ad Cor-
 nelium in Actis Apost. cõiungit *Act. 10.*
 orationẽ cū eleemosyna inquit.
 Oratiões tuę & eleemosynæ tuæ
 ascenderūt in memoriam in con-
 spectu Dei. Tamen ita sentire de-
 bemus, nihil nobis ꝑpter meri-
 ta nostra debere Deū, sed ꝑpter
 gratuitam bonitatẽ & pollicita-
 tionem suã. Vnde est q̃ in ecclesia
 omnes orationes cõcluduntur ꝑ
 Christū dominum nostrū. Non
 in noīe Iesu petit, qui res exter-
 nas simpliciter petit, non cõmit-
 tens Dei sapiētix, si sint cū salute
 eius. Inde & Christ⁹ ipse cū pe-
 teret à Deo patre, vt transferret
 calicẽ passionis ab ipso, addidit,
 Verum-

Luc. 22.

Verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat. Hoc Christo dicere necesse non erat, qui Deus erat. Sed dixit propter doctrinam nostram. Quod si non statim nobis dat Deus quæ petimus, non est desperandum, neq; desistendum ab oratione. Sæpe enim differt Deus, quæ daturus est, ut periclitetur fidem, constantiam, & patientiam nostram. Interdum tamē etiam non dat, quamuis bonis & sanctis hominibus, & quamuis iusta petentibus, quemadmodū Paulus de se scribit: Datus est mihi stimulus carnis angelus satanæ, qui me colaphizet, propter quod ter dominum rogavi, ut discederet à me. Et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Nō dedit

*Non desperā-
dum si non
statim exaudi-
mur.*

2. Cor. 12.

dedit ei Deus, quod petebat, sed
 dedit pro eo quod melius erat.
 Nam diligētibus Deum, ut idem *Roman. 8.*
 ait, omnia cooperantur in bo-
 num. Inde est, quòd permittit *Cur permittit Deus pios*
 Deus homines pios & iustos ad- *aduersis exer-*
 uersis rebus exerceri & tentari, & *ceri.*
 interdū ignominiosa morte de
 medio tolli. Non quòd non exau-
 diat eos, sed quòd probet, & sup-
 peditet materiam exercendæ vir-
 tuti, ut magis eos in vita futura,
 ad quam toto desiderio ferri de-
 bemus, remuneretur. Propterea
 nemo vestrum in aduersis debet
 despondere animum, quasi Deo
 curæ nō sit, imo gaudeat potius.
 Quem enim diligit Deus, corri- *Proverb. 3.*
 pit. Vnde & Iacobus inquit. Om- *Iacob. 1.*
 ne gaudium existimate fratres
 mei, cū in tentationes varias in
 N cideri-

cideritis, scientes quòd probatio
 fidei vestræ patiētiā operatur.
 Et addit: vt sitis, inquit, integri &
 perfecti, hoc est, vt toti de Deo
 depēdeamus, & neglecta hac mi-
 sera vita, ad futuram spectemus.
 Verum hæc vt melius explicen-
 tur, longius tempus requirunt.
 Sed dicet quispiam, Non est mul-
 tum nec diu orandū, nam Chri-
 stus præcepit nobis, Orantes ne
 multum loquamur, sicut ethni-
 ci faciunt. Sed non sustulit Chri-
 stus ijs verbis iugem & prolixam
 orationem. Nam & ipse factus in
 agonia prolixius oravit: & lauda-
 tur Anna vidua ab eodem Luca,
 quòd non discedebat de templo,
 ieiunijs & obsecrationibus ser-
 uiens nocte ac die. Et Paulus. Sine
 intermissione orate. & Lucas de
 Chri-

Matth. 6.

Lucæ 1.

1. Thess. 5.

Christo, Dicebat autem & para- Luc. 18.

bolam ad illos, quoniam oportet semper orare, & non deficere.

Sed non vult nos multum loqui

Christus orando, hoc est, nō vult

ut orantes verba sine intellectu

ac deuotione multiplicemus, &

putemus quod propter multilo-

quiū nostrum exaudiamur, quē-

admodum ipsemet Christus in-

terpretatur. Semper autem ora- *Semper oran-*
dum quomo-
do.

re iubet, nō quod nunquam ces-

sare debeat homo ab oratione,

quod fieri non potest: sed quod

vitae pij hominis vniuersa, quo-

dammmodo oratio est, cum om-

nia is, siue manducat, siue bibit,

seu quid aliud facit, in gloriā Dei

facit. Potest enim homo semper

de Deo cogitare, & quicquid ope-

ris instituit, in gloriam Dei insti-

N ij tuere,

tuere, quod ipsi pro iugi oratione reputabitur. Sunt autem statuta tempora atque loca orationis instituta antiquitus iam inde ab initio nascentis fidei Christianæ & ab Apostolis, ut omnes vno ore & vna voce glorificent Deum, & petant ab eo, quæ in commune profint. Nihil enim peculiariter singuli nobis petimus, secundum doctrinam Christi, sed in commune omnibus. Neque enim dicimus, pater mi: panem meum da mihi: dimitte mihi: & ne me inducas: sed noster, nostrum, nobis, nos, ut in oratione etiam concordia & charitatis inter nos mutua, ad quam nos Christus ubique adhortatur, admoneamur. Quavis enim differamus genere, honore, opibus, & alijs multis rebus,

bus, tamen vnum sumus in Christo, & sumus inuicem membra sub vno capite, quemadmodum Paulus inquit. Nec in corpore ^{1. Cor. 12.} vna est membrorum omnium dignitas, sed alia alijs honoratiora, aut contra cōtemptibilia sunt. Nec vlla tamen dissensio est inter ea, sed adiuuant se mutuo. Nā & caput pedibus prospicit, vt tegantur, vt ornentur, vt ne offendant, & pedes eunt ad comparandum capiti tegumentum & alimentum. Omnium ignobilissimus et ignauissimus videtur esse venter, et tamen ei omnia membra ministrant, et curam eius habent. Nec tamen etiam ille ociosus est, quin is distribuendo in cetera membra alimentum, vires

quoque eis latenter suppeditat. Ita debet esse in corpore Christi mystico, quod sumus nos. Sunt honoratiores inter nos quidam. Sunt alij contemptiores. Illis nō debemus invidere, hos nō aspernari, sed adiuuare omni ratione. Videntur etiam nonnulli ociosi aliorum victum defraudare, sed perferre eos oportet, præsertim si non sumus in magistratu, nec nobis ea cura mādāta est. In summa omnes sicut nos ipsos diligere, pro omnibus orare debemus. Ita facile quæ petemus impetrebimus, quemadmodum Christus ipse nobis sanctè promisit & hic, & Matth. 18. vbi dicit, Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quamcunque petie-

S E R M O.

petierint, fiet illis à patre meo.
Cui cum eo ipso filio, & spiritu
sancto omnis honor, decus
& imperium, nunc &
in sæcula sæ-
culorum.

A M E N.

N iiij EIVS-

EIVSDEM MARTINI
CROMERI DE SPLENDIDIS-
SIMO CHRISTI IESV TRIVM-
pho carmen iuuenile.

Christe salus mundi, rerum moderator & au-
thor,
Quo sine mens friget cæcis adoperta tenebris,
Da facilem cursum, cœptis felicibus adsis,
Nam tua facta cano, celebrémque ex hoste trium-
phum.

Iam scelerata cohors trucibus faciata benigni
Supplicijs Christi, & sacro polluta cruore,
Seruatore suo crudeli morte perempto,
Mutanda eterno peragebat gaudia luctu.
Sed tamen occisi vitæ sibi conscia regis,
Illius ad tumulum positæ custodibus excors
Excubias seruat, cœli terraque potentem
Ingenti clausum vetituras surgere mole.

Nox erat, & cœlo radiabant fusca sereno
Sidera, & exigua, pleno licet orbe, coruscans
Luce, poli medium nocturna Diana tenebat.
Arua, homines, volucres, animantia cuncta silebāt,
Mœsta sui indignâque & acerba morte parentis.
Refluxus tenuere vagos tunc æquora mœsta,
Squalebant elementa suum lugentia regem,
Inque Chaos priscum commixta redire parabant.

Cum

Cùm subito placidus roseo fulgore coruscans
Extulit è tenebris faciem sol aureus almam,
Sol, qui sidereis cursum lumenque ministrat
Ignibus, et mentes superùmque hominùmque benigno
Lumine collustrat, vitàmque & tempora donat.
Qui noua fert miscris amissa munera vita,
Victor adest Erebi, deuicta morte triumphans,
Latitiàmque ferens vultu, quo cuncta serenat.

Agmine quem lato superum comitata caterua
Spirituum, nigras niueo fulgore tenebras
Illustrat, placidèque canens concentibus auras
Nectareis mulcet, quos non Rhodopeius Orpheus,
Nec Thamyras, nec saxa mouens testudine blanda
Fingeret Amphion, cithara nec clarus Apollo,
Non Heliconiades docta cantare sorores,
Vt libet adsciscant Veneres Charitèsque decoras.

Ac veluti (si fas paruis componere magna)
Suauifona liquidum remigantes acra pennis
Cantillāt volucres, resonat nemus omne Camœnis,
Cùm ver intepuit solis fulgore benigno:
Sic illi plaudunt: sic victorèmque salutant.

Salue magne parens rerum, lux, vita, salùsque,
Qui regis astra, tuo nutu qui concutis orbem.
Nate patris summi, cuius de lumine cuncti
Accipimus lumen, cuius, quicquid sumus, almo
Numine consiliòque sumus, qui victor ab Orco
Gratus ades, casus hominum miseratus acerbos.

Gratus ades, per quem nobis reparata superbi est
Luciferi iactura, noui adiunctique sodales.
Accipere regna patris, roseo tibi parva cruore:
Sis felix, faueasque choris rex optime nostris.

Pone subit tetricis erepta è faucibus Orci
Magna hominum, vita donata, caterua piorum,
Præda diu Stygij vinclis detenta tyranni,
Suppliciumque luens culpa miseranda paterna,
Victorique canit citharis epinicia plenis.

Mox alia est rerum facies, iam clara coruscat
Cynthia, iam fulgent hilari vaga sidera flamma,
Sol prosperat celeri auroram prauertere cursu,
Aer, aqua pariter gaudent, ignisque, solumque,
Mitibus æthra micat flammis, tonitruumque remugit
Innocuo, & Zephyris respirat mollibus aer,
Roræque pergrato squalentes irrigat agros.
Itque reditque hilarum placidis anfractibus aquor.
Flumina decurrunt leni delata susurro.
Lata tremit tellus, mugit, patefactæque fundit
Fœcundo è gremio vario distincta colore
Gramina, multiplicisque herbas, florumque nitore
Purpureum, & suaves affatim effundit odores.
Cernere erat volucres cœli per aperta volantes
Tempore non solito, & dulci modulamine magna
Gaudia testantes, pecudisque virentibus aruis
Ludentes, minimè memores somni que cibi que.
Quin homines etiam, quorum non obruta mansit

Mens vitij, dictu mirum, noua pectore in vno
Quamquam ignota, tamen senserunt gaudia leti.

Qualia cum victi, fati quibus instat acerbum,
Seruantur subito, libertatēque resumunt,
Gaudia mutato peragunt mœrore secundis.

O nox alma, die longēque illustrior omni,
O nox letifica, o Pario signanda lapillo,
O nox solenni cultu celebranda, perennem
Qua miseris vitam mortalibus atque salutem
Restituit victor, donans ingentia dona,
Ipse sator mundi, princeps, hominūque redēptor.

Quem nos laetificis celebremus vocibus omnes
Christicola, harmonico ferientes sidera cantu,
Spargamus flores, Panchaæque dona seramus.
Thura demus, celebres tollamus in astra triumphos,
Oscula figamus pedibus clementis Iesu,
Hisque salutemus vita lucisque parentem.

Salve stelliferi sapiens regnator Olympi,
Conditor astrorum, regum Rex maxime salue.
Imperium cuius senserunt infera regna,
Salve cunctiporens, salve deuictor Auerni,
Salve praesidium mundi pereuntis, & vna
Spēsque salūsque hominum, salve mitissime Iesu.
Tu lux cuncta tuo illustrans splendore corusco.
Tu tu per fugium miseris mortalibus vnū.
Tu mortem, atque Stygis domuisti immitia regna.
Tu generi humano vitam regnūque dedisti.

Tu

*Tu nos iustificas scelerum putore fugato.
Tu patris ætherei fregisti iramque minasque.
Tu miseros Erebi seruos, quos culpa parentum
Primorum exitio dederat, lethoque perenni,
Carne hominis sumpta cælestis pignora patris,
Municipesque poli fecisti sanguine sacro.*

*Euge potens victor, superato Dite triumphans,
Latitia mentes hominum perfunde benignus,
Mentibus ut letis epinicia lata canamus,
Nosque è pestiferis vitiorum attolle sepulchris,
Nam sine te foetemus odore cadauera tetro.
Vincere da mundum, carnemque, & damonas atros,
Qui nos mille dolis iustructi, & mille nocendi
Artibus affectant socios adiungere pœna.
Ut tibi perpetuo lati, vitæque fruantes
Illustrem ætherea celebremus in arce triumphum.*

A M E N.

